

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

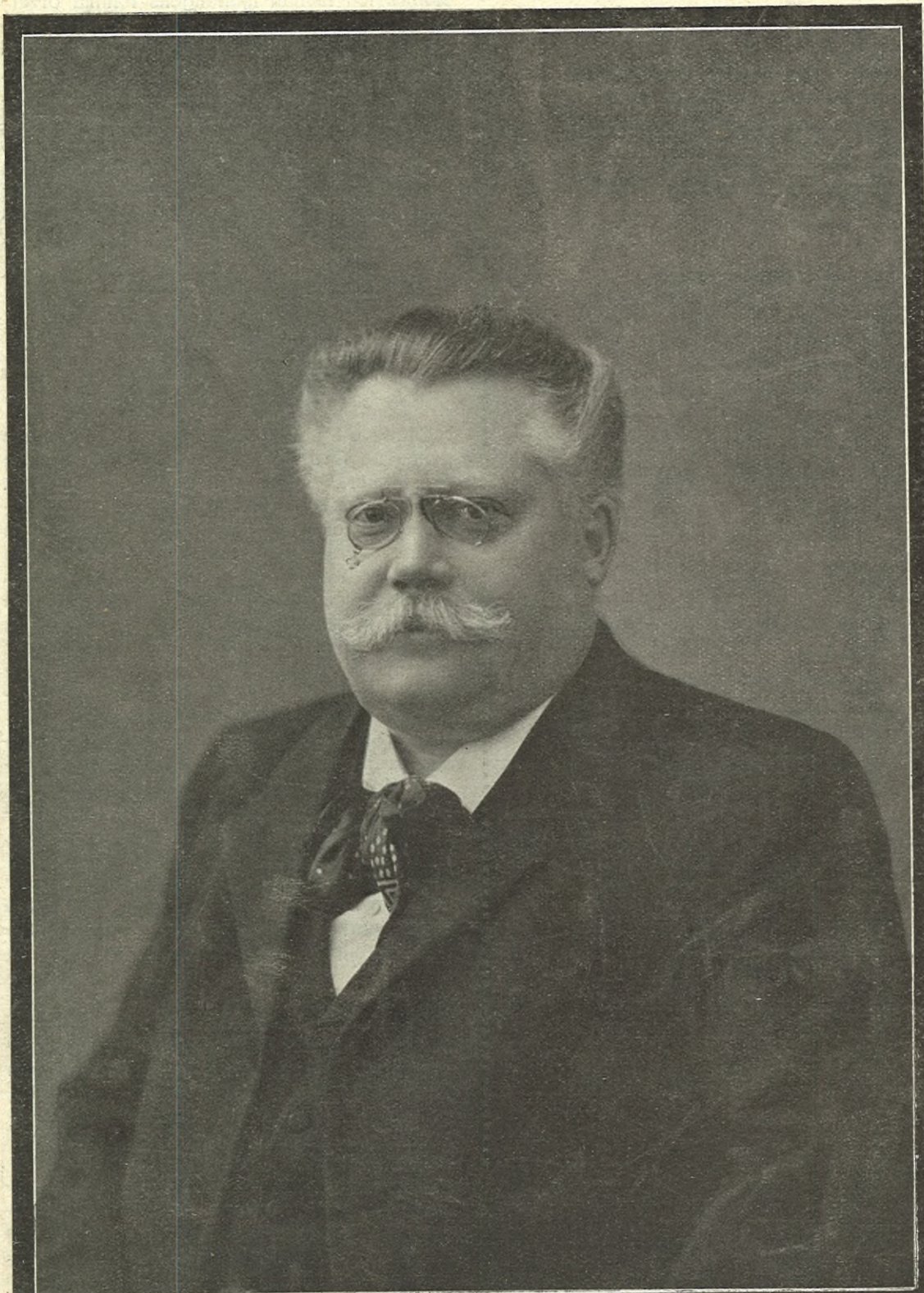

IDDUN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FRITHIOF HELLBERG
FÖR KVINNAN OCH HEMMET

SONDAGEN DEN 11 AUGUSTI 1912.

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE:
JOHAN NORDLING.BITR. REDAKTÖR: ERNST HOGMAN.
RED.-SEKRETERARE: ELIN WAGNER.

Författaren D:r A. U. Bååth.

Efter senast tagna fotografi af A. Jonason, Göteborg.

Albert Ulrik Bååth.

NATTEN MELLAN DEN 2 OCH 3 augusti afled efter en kortare sjukdom författaren fil. d:r Albert Ulrik Bååth vid 59 års ålder i sin sommarbostad Gottskär på västkusten.

A. U. Bååth var på 80-talet vid tiden för den nya realistiska diktens genombrott i Sverige en af vårt lands mera framträdande skaldar, välkomnad och beundrad inom den nya litteraturens led och olikt de öfriga 80-talsmännen icke heller ogärna sedd af den äldre diktens målsmän. Ehuru hans alstring senare flöt tunnare och sparsammare och ehuru han icke vare sig i makt öfver språket, i känslans rikedom eller i inbillningens kraft kan mäta sig med det följande skedets stora skaldar, så har hans dikt dock icke blifvit glömd och han har olikt de flesta som tiden gått om alljämt kunnat glädja sig åt en rättvis uppskattning. Framför allt ha de som genomlevat 80-talets litterära bryningslid icke förgätit, hvilket starkt intryck hans första diktsamling gjorde när den kom ut 1879 samtidigt med Röda Rummet: man såg strax i Strindbergs roman och i Bååths dikter den nya realistiska diktens pionjärbeten i Sverige. Han stod då för oss, säger Hans Larsson på ett ställe i Reflexioner för dagen, "om jag så får säga, som en hvilken efter ett segt genombrott torkade pannan och såg ut öfver de nya soligheter som bredde sig ut för hans ögon". Utan tvifvel betecknar också denna lilla bok, som numera åtminstone för den, som icke ägnar den en noggrannare uppmärksamhet, icke synes så särdeles ansenlig, en ny tids inbrott i den svenska lyriken. Den sätter märke, icke genom sin form, ty den var icke ny, om ej i en viss tonens nyans, och i det språkliga och lyriska uttrycket voro den äldre tidens skaldar Bååth öfverlägsna; men genom sitt stoff och framför allt genom själfva sin anda. Den lefde nämligen alligenom i den omgivande verkligheten; den natur skalden skildrade, den var hans egen, i hvilken han vuxit upp, och de idéer och sträfvanden han besjög, — man erinrar sig t. ex. de dikter som på något sätt anknyta sig till folkhögskolan Hvilan och beröra folkupplysningsstanken — de voro den unga tidens egna, de sökte inte sitt stöd i det förflutna, men voro inriktade mot framtiden. Det var denna nuets atmosfär i diktboken, som var ny. Äfven där skalden diktade om fosterlandet och dess minnen tog han sin ut-

gångspunkt från eller fördes tillbaka till folkets nuvarande känslor och förhållanden. Hans dikt var varm, saklig och odeklamatorisk. Den spände inte öfver en så stor ideell vidd som Viktor Rydbergs, den hade inte nått Snoilskys konstnärliga höjd. Men den unge diktaren stod utan att affischera någon oppositionell ställning fullt på sin egen mark, som han själf ärligt sträfvat sig till. Därmed ingaf hans dikt trygghet och förtroende. Och hans sympati för de små och förfördelade i samhället, liksom för tidens demokratiska upplysningssträfvanden, som i de två följande samlingarna Dikter (1881) och Vid allfarväg (1884) ytterligare pointerades, den var inte bara som hos Snoilsky och Rydberg en diktarens och tänkarens ideologiska sympati, men den var själf i släkt med folklig syn och känsla. I sin poetiska förkärlek för de sociala kontrastverkningarna, i sin anstrykning af bitterhet liksom också i sin försöande stämning, som skydde att se det tragiska och det ohjälpliga fullt i ögat. Det konstnärligt nya i Bååths diktning var att föremålen där voro sedda på nära håll: de utestängde väl därmed själfva de stora utsikterna, men blefvo i stället desto tydligare. Och det var denna fingens egen poesi man den gången behöfde och ville ha.

Bååth är den skånska naturskildringens skaldefader. Han införde det skånska landskapet i den svenska dikten. Slättens ro, ängarnas och åkrarnas dofter, hafvets blåa knifstrand i fjärran, de många ljuden som man älskar i denna stillhet, en vagns rassel, hundens skall borta i någon gård, kornknarren i säden, den sydsånska sommarkvällens hela stämning har han fattat och bara behöft de sakliga orden att göra lefvande:

Slaka de hänga pilarnas blad.
Vångarnas ax i lättaste dimma
matt de som drifvet silfver glimma,
änga så fint i daggigt bad.

Ostersjöbrus i aftonens ro
sakta till sömns all nejden lullar.
Rasslande vagn i fjärran rullar.
Råmar i rykande äng en ko.

Kornknarrn skorrar inne i vång.
Skramlar i klöfvern ett ringlande tjuder.
Borta i byn harmonikan ljuder.
Ren är på korsväg dansen i gång.

Pregnant har han också återgifvit den motsvarande vinterstämningen, då snön täcker fält och tak och kyrkotorn och endast kråkornas kraxande i träden och på åkrarna slör den gråa dagens tystnad, eller novemberkvällens fukt och rusk då man far i regndimman på de uppblötta vägarna. Lika säkra i sitt skildrande grepp äro också Bååths stads- och kafébilder med det bjärta ljuskenet, det rörliga lifvet af utstyrda damer och herrar i svart bonjour och cylinder, med kvalmet, hetsen och njutningsfebern. Och dessa taflo ha redan fått ålderns patina och behag: man ser genom röken och i gasljuset människorna röra sig i 80-talets urmodiga dräkter.

Det är för öfrigt icke sällan Bååth, inte minst i sina genrebilder, påminner om 80-talistiska målarens taflo. En dikt som "En pingstdagsmorgon", som skildrar en fattig sömnerska som uttrötad somnar in i morgonljuset öfver arbetet på de fina damernas klänningar, och som för öfrigt uppger sig vara byggd på motiv af en namngifven konstnär, kunde lika väl vara inspirerad af en taflo med liknande ämne af Chr. Krogh. Tendensen, det berättande draget, viljan att afvinna den fattiga osmyckade verkligheten

En kvinna.

DU AR SÅ JORDISK OCH SÅ STARK,
du kvinna som bredvid mig går.
Du tar ditt lif som ört på mark
och räknar icke fallna år.
Du blommat upp i hvardagsljus,
i arbetsallvar, stilla skämt.
Du går i enkel, själfsydd blus
och dina händer syssla jämt.

Fast du ej mer är ung, har hyn
ett skärt och friskt blodskimmer kvar.
Och under svarta ögonbryn
djupt blänker guldbrunnt ögonpar.
Du står i dina mognadsår
och hemligt blomma dina bröst.
Din nedåtväg snart förestår,
men du ej tänker alls på höst.

Din dag i arbete förgår,
med slef och nål du sysslar flink.
Med vatten kammar du ditt hår
och sminkar dig med solens smink.
Du ej med grubbel hjärnan bryr,
ty lifvet sjunger i ditt hus.
Du svärmar icke, vild och yr,
men njuter dagens jämna ljus.

Du räds ej rynkig ålderdom
och allt hvad ödet smider hop.
Du ler mot dikets smultronblom
och gissar alla gökars rop.
För dig är lifvet detta nu
med vattenblink och sus och grönt.
Blott lugn och godhet fordrar du,
och då är du tillräckligt lönt.

Liksom en fågel skall du dö
och stilla slöckna utan ord
och skiljas ifrån träd och sjö
och moln och hem och jord.
Det är så lyckligt och så lätt
och utan kval och sinnesnöd.
Det är ett gammalt enkelt sätt
att dö en fågeldöd.

ERIK LINDORM.

dess skönhetsdrag eller dess gripande moment är densamma hos Bååth och det tidiga 80-talets målarkonst. Jag gör denna jämförelse, emedan den kanske ännu påtagligare än en litterär visar, hur utprägladt Bååth var 80-talist i sin diktning blomma, och tillika emedan hans poesis egenart och begränsning därmed framträdde. Han var ingen lyriker, som sjöng ut känslan direkt eller diktade med symboler. Han diktade öf-

ver ett stycke verklignet. Han var målare som poet. Den stämning hans dikt ägde låg bunden vid själfva taflan. Men han ägde föga af poetens trollmakt att besjåla orden och rytmen med den. Hans dikt var i sällsynt grad omusikalisk. Den blef aldrig till sång. Han lyckades alarig tolka den imponerbara stämningen i ett landskap eller i ett själstillstånd så som den skånska diktare som kom strax efter honom, Ola Hansson.

I ett afseende afvek emellertid Bååth från den stämning, som präglade en stor del af 80-talets realistiska mer eller mindre demokratiskt influerade konst. Hans sunda, trygga och i grunden optimistiska lynne fördrog icke den pessimistiska synen på det arbetande folkets elände. Han hyste snarare ett slags rousseauistisk tro på folkets hälsa och kraft. I en dikt som "Glädje" drog han upp kontrasten mellan njutningens tomma öfvermåttad hos mannen, som kommer från natens orgie, och arbetarnas glada morgonsol från bageriet. Eller han skildrade hur det vid tillfälle inte alls var så illa beställt med det förtryckta folkets humör ("Arbetarering i det gröna"). I "Vid städet" låter han en smed, för hvilken han läst upp en dikt om arbetets söners tröstlösa möda på denna jord, vredgad gripa sin slägga liksom han ville slå sönder hvar strof i kvädet:

Det lät som i slagen ljöde
den kraftiges stora harm!
Kan mödornas son ej smida
sin lycka med egen arm?
Ej tarfva vi ömkans suckan
från städet det ljudligt klang:
en skur af fräsande gnistor
ur glödgade järnet sprang.

Utan att hans sympatier från ungdomen synas ha förändrats miste Bååth på senare år allmera lusten till poetisk produktion. Han lät nästan endast höra sig i tillfällighetsdikter öfver historiska och pedagogiska motiv. I hans sista diktsamling brister den poetiska stämningen, om också formlukten var större än förr: en diktcykel som Ungmön från Antwerpen hör till de saker, som man ej förstår hvarför de skrivits, emedan de sakna inre nödvändighet. Men i stället ägnade sig Bååth allmer åt ett annat arbete af betydande kulturellt värde, nämligen att till svenskan öfverflytta verk ur den fornnordiska sagokretsen, ett ämne som intresserat honom från hans ungdom, och i populära kulturhistoriska arbeten skildra våra fornnordiska förfäders seder och föreställningslif. Han har bl. a. från isländskan öfversatt Nials saga, Egil Skalle-Grimssons saga, Grette den starkes saga och utgifvit de bekanta skildringarna "Nordiskt forntidslif", "Nordmannaskämt" och "Nordmannamystik".

A. U. Bååth föddes den 13 juli 1853 i Malmö, där fadern fil. d:r Lorenz Bååth var fängelsepredikant. 1871 blef han student i Lund, där han 1877 tog fil. kand. examen och 1886 promoverades till fil. d:r efter försvar af afhandlingen Studier öfver kompositionen i några isländska ättsagor. 1875-79 tjänstgjorde han som lärare vid Hvilans folkhögskola i Skåne, verkade senare som föreläsare vid Göteborgs undervisningsfond och utnämndes 1891 till intendent vid den etnografiska afdelningen af Göteborgs museum och s. å. till docent vid högskolan i Göteborg, där han sedermera alljämt varit bosatt.

JOHN LANDQUIST.

Prenumerationspris:

Vanl. upplagan:		Praktupplagan:	
Helt år	Kr. 6.50	Helt år	Kr. 8.-
Halft år	3.50	Halft år	4.25
Kvartal	1.75	Kvartal	2.25
Lösn:r	0.12	Lösn:r	0.15

Iduns Byrå o. Expedition, Mästersamuelsg. 45.

Redaktionen: Riks 16 46. Allm. 98 03.	Expeditionen: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 10-4.	Kl. 9-4.
Red. Nordling: Riks 86 60. Allm. 4 02.	Annonskontoret: Riks 16 46. Allm. 61 47.
Kl. 11-1.	Kl. 9-4.
Verkst. direktören kl. 11-1.	Riks 86 59. Allm. 13 04.

Annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:	
25 öre efter text.	Utländska annonser debiteras 50 öre med 20 % förhöjning å särskild begärd plats.
30 öre å textsida.	
20 % förhöjning å särskild begärd plats.	

Iduns Jubileum-Artiklar

HVEM SKULLE VAL KUNNA VARA mera skickad att uttala sig i det ämne, som i dag upplagits bland Iduns jubileums-artiklar, än den värderade bondeskalden, som, själf en torfvans son och brukare,

ägnat den tid, som arbetet i jorden lämnar honom öfrigt, åt lankens och diktens odling! Det är därför erfarenhetens röst och ingen blek kammarklokskap, som talar ur hvarje rad i hans uppsats.

DÅ DE TIDIGARE STADIerna i ett folks kultursträfvande, när det höjer sig från fiskare-, jägare- och nomadlif till åkerbrukarelif, sker utvecklingen ännu ganska jämnt och likformigt för folkets hela massa. Naturligtvis med de små avvikelser från regeln, som individuella och lokala förhållanden alltid innebära. Det är först senare, när läs- och skrifkonst blir känd och kulturen utvecklas raskare, som klasserna bildas, när folket så att säga tänjes ut med samtidiga representanter för flera kulturella stadier och denna uttänjning öfver ett större andligt fält blir större och större, afståndet mellan förtrupp och eftersläntrare växer och afståndet mellan de i frammarschen deltagande särskilda tropparne ökas, sker sönderfallandet i klasser.

Hufvudmassan af folket förblir bunden vid naturen, vid de primitiva källorna för uppehållet, särskildt vid jorden, och denna hufvudmassa — jord-folket — blir då på samma gång den grund, på hvilken samhällsbyggnaden sedan mer eller mindre konstrukt upp-föres.

Jordfolkets kultursträfvande stannar ingalunda därför att deras klass inte längre går i läten, den utvecklas som förr, ehuru långsammare, då klassen ju inte har tillfälle att kunna öfverskåda större områden af det mänskliga lifvet än den personligen kommer i beröring med. Resor, som ju äro i särskild grad bildande och kulturfrämjande, äro ju jordfolket i regel förmenade, och innan läs- och skrifkonsten ännu blifvit allmänna egendom, äro de fem sinnena deras enda hjälpmedel, naturen deras enda stora läromästare och erfarenheten deras enda bibliotek.

Vårt svenska bondfolks förhållandevis höga kultur visar oss att ett folk genom att träna och öfva sina sinnen och sin iakttagelseförmåga, genom att studera naturen och samla erfarenhet från generation till generation ändå förmår skapa och tillgodogöra sig ansenliga kulturvärden och komma ganska högt i andlig odling.

Svensken är ju enligt prof. Sundbärg fantasirik och liflig, och detta innebär gifvetvis ett afsevärdt tillskott i förmågan att kultiveras. Den svenske bonden gick bakom sin plog och lia med ögon och öron öppna för alla naturens företeelser, hans hjärna arbetade lifligt, studerade och lärde, han samlade erfarenhet till erfarenhet och lade sanning till sanning, sedan han fått fullgiltiga bevis för att det var en sanning. Han fann en källa med klart vatten med en röd eller annorlunda färgad bottensats. Han smakade vattnet och fann att det i

NÅGOT OM BOND-FOLKETS ANDLIGA KULTUR.

längden verkade läkande på vissa sjukdomar. Han kallade källan helig, då han ju inte kunde afgöra hvad det var i vattnet som helade, utan måste betrakta det hela som ett under. Han offrade slantar som ett bevis på sin tacksamhet mot källans hjälpsamma väsen, och källans karaktär af hälsobringande vardt alltmäta känd och uppskattad. Han lärde sig att vissa växter helade sår, och att andra renade kroppen. Han lärde sig hvad humlen dugde till, lärde sig att porsen i mossarna rusade och förstod att begagna sig däraf. Han lade naturen under sig, eröfrade fält efter fält af lifvet och höjde sig småningom genom sitt samlade vefande.

Den omgifvande naturen var den outfömliga källan till allt, den gaf bonden hans lifsuppehälle och han aflockade den små knep att förenkla och underlätta arbetet. Från början var den fienden; skogen, mörkret, kölden och vilddjuren voro honom svåra att bekämpa, och han såg på naturen och dess företeelser med fruktan. Men i samma mån han lyckades aflocka naturen dess hemligheter, minskades hans rädsla och efterträdades af en vänskap för och en kärlek till naturen, som äro ganska sällsynta hos andra klasser, och som nog ännu mera underlättade hans oafslätliga studerande i dess stora bok. Han besegrade vilddjuren i manlig kamp, lärde sig sätta värde på björnens sympatiska egenskaper, kallade honom "Nalle" helt vänskapligt och lät honom och de andra vilddjuren bli hjältar och medspelande i de sagor och dikter, som hans alltid verksamma fantasi sammanväfde.

Vårt bondfolks andliga kultur är sålunda från början inspirerad af naturen direkt utan förmedling, våra folkvisor t. ex. äro ju så innerligt förbundna med naturen och i all sin enkelhet mästerligt skildrande den, och samma är förhållandet med alla gamla sagor och historier. Naturen är läromästaren, och lifvet, det mänskliga lifvet, är ett naturlif i detta ords vackraste bemärkelse. Den i visorna skildrade sorgen är ljus och vemodig som en höstdag, olyckan bäres med lugn och jämvikt, och all glädje

och lycka kan liknas vid en sommardag; sol och blomster och den vackra vecka linden med de hjärtformade löfven bli företrädesvis symbolerna för denna rena, ljusa, omedvetna lycka.

Hela bondfolkets lif har idyllens art. Den enskildes lif förrinner som ett år med sin ljusa ungdoms vår, sin kraft- och lyckomätade sommar, sin stilla och vemodiga vackra höst och sitt harmoniska stilla insomnande. Danslekarna ringla sina brokiga band på lekvallarna, solen lyser, linde!öfven dallra, bäckarna sorla och skogen, den underfulla, tigande och mystiska skogen, står rundt omkring som en ram. Den är den slutliga gränsen för alla blickar, afgränsar bygderna och skänker af sitt eviga tungsinne en fläkt af vemod åt alla själar, åt alla melodier och åt alla dikter. När folkdikten är som vackrast, när lyckan är som djupast, och när känslorna äro sannast och bäst, när vi lefva innerligast och starkast, är det icke vemodet vi känna som den innersta och behärskande känslan. Det är naturen, den svenska naturen, som får en själ i vår själ och hvars stumma sänger få ord i våra vackraste visor.

Naturen har icke allenast skänkt vårt folk dess poesi, den har också skänkt det den högsta formen af allt mänskligt fantasiska-pande. Den har skänkt våra bönder, vårt jordfolk dess filosofi. Naturen skapade hos våra fäder som hos alla andra folk den första primitiva gudstron, religionen, och dess valde öfver och inflytande på sinnena var så stort, att äfven sedan kristendomen införts så färgade den religiositeten hos vårt folk i samklang med sig själf. Religiositeten gick på djupet och samman-smälte med den fond af lugn och stilla kraft som naturen skänkt, och det i religionen, som inte sammanföll med de lärdomar naturen skänkt, blef inte så rofast hos folket som de eviga sanningarna dem naturen dunket bebådade, men som det var kristendomen förbehållet att ge ord åt. Kristendomens ena centralfigur, djävulen som representant för det onda, godtogs ju men han erkändes egentligen inte, och helvetesläran erkändes i grund och botten inte heller, därför att båda voro främmande för naturen. Djävulen populariserades och fick flera binamn, som, ehuru inbördes mycket olika, dock ha det gemensamt att de blotta en respektlöshet för själfva begreppet, som endast kan förklaras däraf, att det är främmande för naturen. I otaliga skämtsamma historier spelar Gammel-Erker en föga respektabel roll. Han drages vid näsan af förslagna drängar och handverkare och är öfverhufvud inte tagen på allvar. Han kunde

KAPPOR

för Kr. 2.50 per styck är väl enastående billigt? Sänd Eder fläckiga, nedsmutsade, kappor för kemisk tvätt och prässning till Örgryte Kemiska Tvätt- & Färgeri A.-B., Göteborg och Ni blir förvånad öfver det goda resultatet. Det är ej likgiltigt, till hvilken affär Ni vänder Eder, ty det är stor skillnad på kemisk tvätt och — kemisk tvätt.

KLIPPAN.

Modernaste Finpappersbruk.

Specialiteter:

Finare Post-, Skrif-, Kople- och Tryckpapper samt Kartong.

Iduns textpapper tillverkas af Klippan.

mutas med besvärjelser och signerier och behandlades på det hela taget ganska respektvidrigt. Helt annorlunda är förhållandet med kristendomens andra centralfigur, Gud. Han erkändes med vördnad. Honom vågade man inte närma sig med besvärjelser och signerier; man hade af naturen fått en fullt riktig föreställning om att Han var världssjäl, alltings upphof och härskare. Man fruktade och älskade honom, man såg i hans person naturens stränghet, dess lagbundenhet, dess skönhet och stora upphöjda lugn förkroppsligade.

Det som i den förkunnade läran föreföll den starka instinkten främmande mottogs med misstro och vann aldrig själarna. Därför gick måhända reformationen så relativt lätt att genomföra i Sverige. Folket längtade tillbaka till stora enkla linjer, till den klarhet, som naturen inspirerade. Därför ha måhända också så ofta små lokala reformationer inom läran ägt rum. En oduglig präst och ett inveckladt lärosystem ha mångestades framkallat en andlig väckelse, framförd och organiserad af enkla men storsinnade män af folket, som med lågande nit och likgiltighet för världsliga straff arbetat på lärans förenklande.

Den lugna storhet, som hvilat öfver många i vanlig mening icke religiösa människors lifsåskådning, är verkligen storsittlad vacker. Det är en stark, ordlös, hart när gammaltestamentlig tro, en tro utan åthäfvor, en tro som skänker lugn inför lifvets alla inflytanden och som skänker lugn inför döden, det mörka, det evigt okända. Denna starka lifsfilosofi har naturen skänkt. Dess stolta lugn och den jämvikt som där råder mellan lif och död har inspirerat den. Naturen är lif och död. Döden är lifvets konsekvens och lifvets förutsättning liksom lifvet är dödens förutsättning. Han tar det ena som det andra. Den svenske bonden ser dagligen lifvets och dödens eviga tvekamp. Han kan inom ett begränsadt område ingripa i och leda naturen. Han kan skänka lif och han kan taga lif. Han utsår om våren tusen slumrande lif. Han vårdar de späda broddarna, och när dessa lif fyllt sin bestämmelse, skördar han dem — ger dem döden. Och med sig själf vet han, att han själf med all sin makt öfver andra lif ändå till sist ock skall skördas — skall dö som dessa växter och djur, som han skänker döden. Den som gifvit lifvet har rätt att återkräva det, och den som fått lifvet skall se till att han fyllt sin bestämmelse, när den stund är inne att det skall återkrävas. Sådan är i stora drag den svenske bondens tro. Enkel och stark som hemmagjordt smide. Det skulle vara svårt att formulera den i dogmer. Den är oklar och ordlös, men den har något af instinktens okufliga styrka, och den förmår också skänka styrka och det är det väsentliga hos en tro.

Jag samtalande en gång med en gammal man, som var och hjälpte oss med skörden, om filosofi. Han hade aldrig gått i skola, läsa och skriva hade han lärt sig själf, och i sin ungdom hade han fått läsa några böcker af Swedenborg, och då fick han sin tros riktlinjer utstakade. Jag kände nu ganska litet till Swedenborg och hans andeteorier och gubben hade också litet förvirrade och oklaga begrepp därom. Åren hade bragt honom att glömma detaljerna, och själfva idén hade han format och färgat efter sitt sinne. Jag tillät mig säga, att Swedenborg ändå kanske kunde ha misstagit sig och att det inte var så. — Då teg gubben en stund

och sade sedan: "Vet du hur det är på andra sidan grafven?" "Nej." "Ja, vet du någon annan som vet?" "Nej." "Ja, när vi nu är lika sluga allihop, så kan väl Swedenborg ha rätt då, när ingen kan bestämdt säga att han har orätt." Jag kunde inte svara något på det, men tyckte ändå att jag borde säga något om faran att tro på något som kanske var falskt. Man löpte ju en risk ändå. "Det är ass'int så farligt", sade gubben, i det han band ett axband på en skyl, "för om så vore, då hade Gud talat om precis hur vi skulle tro, så ingen behöfde fundera och gå villt. Jag tror att vi får tro hur vi vill, bara vi tror riktigt starkt, ser du, och bara vi kan säga att vi blir nå'n smula bättre för att vi tro. Om vi kraflar och gör så godt vi kan, så kan vi vara alldeles lugna."

Höstsolen lyste varm och blid, liarna sjöngo och det var skördens och uppfyllelsens tid. Skuggorna voro långa och svala, och jord och gröda blefvo däfna af dagg. "Hvarför så vi och skörda vi? Hvarför leva vi egentligen?" sporde jag gubben. "Ja, säg då! Hvarför lyser solen och hvarför är det så innerligen fint just nu?" motfrågade gubben. Och sedan han sett rätt in i solen, som skälfdde röd och aftonsval öfver skogstopparna, sade han: "Då ä dumt å fråga, för en blir bara illfäna för en allri får svar." Och så läste han med låg röst, litet skroflig af ålder och mycket ligande, under det han knäppte de grofva valkiga fingrarna öfver den skyl han nyss rest:

Men om ett stilla dödens bud
i denna natt jag hör,
det är min tröst, att din, o Gud,
jag lefver och jag dör.

Och i samma stund kastade den sjunkande solen sitt sista ljus mellan ett par trädtoppar i en lång gata öfver åkern fram till gubben och öfvergöt hans gamla fårade ansikte och valkiga händer, hela hans gamla krumma gestalt med svalt kvällsljus, och det var däfven skugga öfver hela fältet annars. Och då kände jag att han hade rätt. Och jag såg som i en syn hela vårt bondfolk öfvergjutet af detta stilla solgångsljus, och jag förstod hur de under seklerna kunnat bära så mycket som de burit, då de hållits uppe af en så stor och vacker tro. Jag såg dem led efter led sträfva och arbeta och såg dem dö och bärgas in som mogna kärvar, medan åren rullade och solar gingo upp och ner. Och jag fattades af en nästan kväfvande glädjekänsla öfver att lifvet dock var så stort och väldigt, och jag erfor en åtrå att kunna hylla detta stora underbara folk i denne krokige och af lifvet hårdt medfarna gubbes gestalt. Jag hade velat falla ner inför hans fötter och smeka dessa grofva sönderstuckna händer. Men — det skulle inte ha passat i stil bönder emellan. Jag tryckte bara hans hand och sade helt stilla: "Ska vi int' gå hem nu?" Men gubben såg på mig så varmt och innerligt, att jag förstod att han förstätt. Solen sjönk helt, och vi gingo tysta hem i dagg och skugga, fyllda af ett stort oändligt lugn.

Det blef vår tid förbehållet att genom folkupplysningens utbredande meddela den så att säga teoretiska kulturen åt de klasser och folkager, som kultiverat sig själfva. Och det vardt vår tid förunnadt att se, med hvilken ifver den meddelade kunskapen mottogs, och hvilken rad af framstående i synnerhet politici, som den nyupplysade bondeklassen som tack kunnat skänka lan-

det. Det var en under århundraden samlad latent fond af andligt kapital, som befruktades och frigjordes. Det befanns att vi i våra lägsta folkager hade ett material till stora män och personligheter som förvånade. Det blef också vår tid förbehållet att få se en helt ny klass, arbetareklassen, tränga sig fram till inflytande och genom en vist och i många fall planmässigt bildningsarbete kullivera sig själf och göra sig skicklig att mottaga den politiska makt, som en gång blir dess. Denna nya klass växer i antal och inflytande, och bondeklassen går tillbaka. Carl Ivarsson, Carl Anders Larsson i Maspelösa och Liss Olof Larsson, Tällberg m. fl. äro kanske de sista representanterna för den gamla svenska bondeklassen. Tiden förändras med illågsfart och det blir svårt för jordfolket att hinna anpassa sig. Nya klasser, som i högre grad ha lättighet och anpassningsförmåga och som kanske också ha större förmåga att hålla sig framme, skola taga arvet efter bönderna, skola öfvertaga egenskapen af samhällsgrundval och källa till andlig och lekamlig lifsförnyelse, när ett hetsigt och nervöst kulturlif sliter ut och bryter ner. Och man kan endast önska, att det nya folket, att de nya klasserna måtte bli lika lifskraftiga, lika starka och kulturellt värdefulla som de gamla nu utdöende bönderna varit.

CARL LARSSON I BY.

Från världens nordligaste garnison.

IV. Älfven.

ENTONIG? JA, KANSKE PÅ samma sätt som en fuga af Bach som ju oftare man hör den dess klarare och skönare träder melodien fram. När jag lyssnar till älfbruset om nätterna, den korta stund då allt är stilla, kan jag ibland få fram en hel symfoni. Isynnerhet nu sedan fjällfloden kommit, har ackonpanjemanglet till det pärlande sorlet fått ett underbart djup, sade kapten Einar Brutt, i det han med sina smala pianistfingrar varligt vred på cigarren, så att den långa asktippen inte skulle falla af midt i den ljusröda åkerbärstufva, mot hvilken han stödde armbågen.

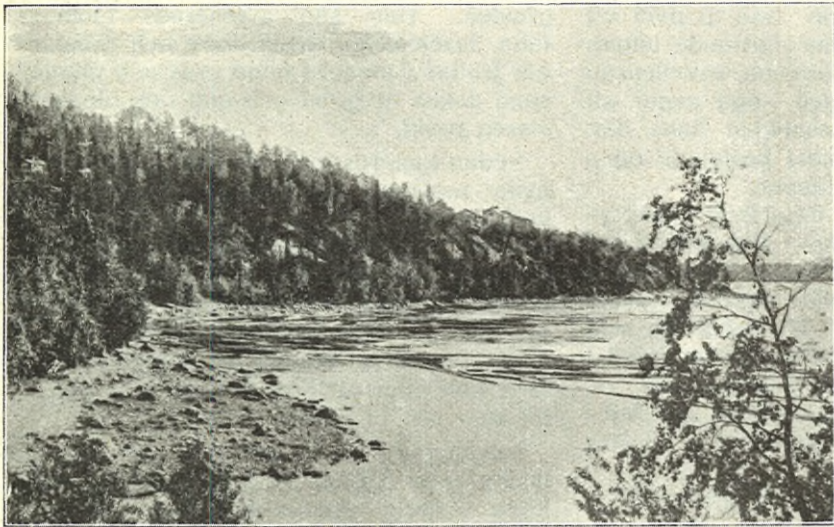
— Jag tycker i alla fall att den är pinsamt entonig. Och näst luffisk är fader Bach det värsta jag vet, ingen verve, ingen glöd. Och felet är minsann inte att jag inte hört nog af bachiaderna, för hvar jag än tagit vägen alltid har någon af mina musikaliska släktingar traggat den enda saliggörande Bach. Jag antar att de använda honom som motgift mot deras egen inneboende glöd. Ni skulle hört en af mina systerdöttrar, Sonja Tschehaftsoff, eller snarare ni skulle sett henne. Ögon och ögonbryn sammetsvarta, håret som mörknadt guld, hyn blek och varm och det fastän hon aldrig ville tvätta sig. Hon var en glimrande pianist, men hade olyckligtvis blifvit alldeles biten af Bachs fugor och häromåret sköt hon sig med en revolver nere i en källare. Det påstås att hon var anarkist och fått på sin loft att skjuta sin far, men jag tror att det var Bachs fel. Så akta er, kapten Brutt, det är farligt ça donne sur les nervs, alldeles som älfbruset. Och friherrinnan von Buhre, som likt de flesta ryssinnor var en passionerad cigarrettrökerska, sträckte fram sin ringnistrande hand efter en ny cigarrett. För-

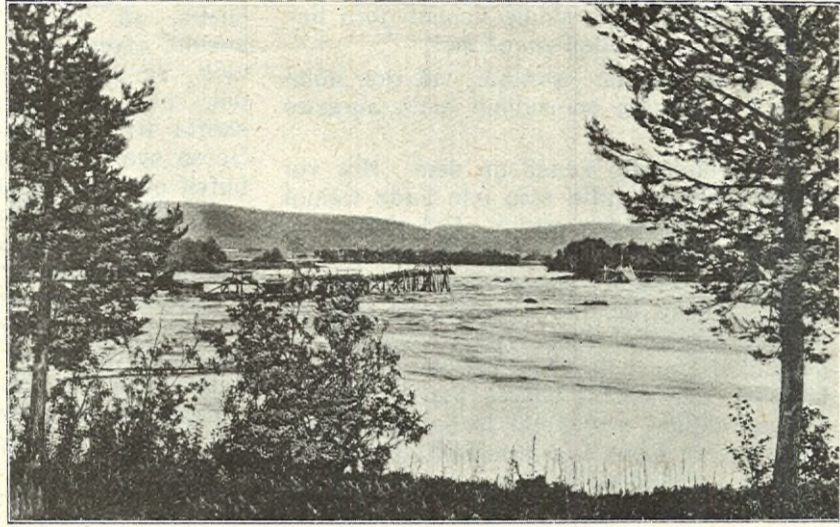
Hudens vård.
CREME SIMON · PARIS
Enda medel som gör kyn vacker och len utan att irritera huden.

Cerebos Salt

— garanteradt rent och välsmakande.
Generalagent: Gustaf Clase, Göteborg & Stockholm

Lule älf vid Svedjan.

Vittjärfs laxfiske.

resten, för att hålla undan knotten, som fann de utsökta tillfällen att berusa sig genom tunnaste silke och lättaste tyll, hade nästan alla de andra damerna också beväpnat sig med cigaretter. Ty nu hade polarvärmen kommit och på ett enda dygn trott fram högsommarens hela praktfulla flora och lifshungliga insekter.

Nere vid älfven mellan rodnande åkerbärstufvor, nygrönskande furor och knutiga små björkar hade sällskapet slagit sig ner efter middagen på brokigt lysande kelims och turkiska mattor, minnen från major Slanders Sturm und Drang och vandringsår. Och medan älfven sjöng sin jublande högvisa, domnade så småningom samtalen af i drömmande tystnad inför naturen.

Mörkhårig, kaffebrun, senig och smidig, mer arab från Arabien än någonsin, trots den honom missklädande uniformen, låg Carl Göran von Buhre utsträckt i sin fulla längd på en af Slanders orientaliska mattor. Lite emellan, då något fallande ord från de domnande samtalen rundt omkring nådde honom, log han tankspriddt, så att de hvita tänderna glimmade till. Men egentligen var han fullkomligt omedveten om hela sin omgivning, absorberad som han var att under sina halvslutna ögonlock iakttaga Lilly Brutt där hon satt lite högre upp. Hopnystad som en liten kattunge, i en låg korgstol, såg hon ut åt älfven med ögon lika skiftande och växlande som älfvens hvirflar. Från glittrande ljus till aldrig bottnande mörker.

Det är inte bara hennes ögon, som likna älfven, tänkte Carl Göran, utan hela hennes väsende. Aldrig lika. Han tänktes henne, så som han såg henne första gången borta på en bjudning. Hon föreföll lika gråkall och intetsägande som älfven en novemberdag mellan frostdisstränder. Men så en dag, det var förra sommaren, fick han för första gången se, under en flyende sekund af spänning, hur askungen förvandlades till

prinsessan. Det var den gången de flöto ned älfven på en timmerflotte. Det kokade och sjöd öronbedöfvande på alla sidor, det knakade och knastrade i fogningarna. Ibland i hvirflarna böjde sig flotten som om den skulle gå midt itu och små fräsande vågor skvätte upp mellan springorna, medan vattnet reste sig som en mur rundt om. Så kommo de till en tvär bukt och just där var ett litet brant fall, så det ett ögonblick såg ut som om flotten sväfvade ut i det tomma intet. Alla damerna skreko, hissade och skrattade. Endast Lilly Brutt var alldeles tyst. Hennes läppar hvitnade, en dödlig blekhet spred sig under hennes solbrända hy, men efterträdades genast af en svalande blodvåg. Läpparna blefva glödande och ögonen djupa och svarta. Förvandlingen var underbar, och allt sedan dess gick Carl Göran på spänn att få se den behärskade sensitivan i uppror, att se hennes blick djupna och vidgas. Men —

Störd af något, spratt han upp ur drömmen. Såg upp och mötte Einar Brutts ironiska leende, som snarare fördyrade än lyst upp det bleka, för all manöverbryna ömottagliga, ansiktet. Ett ögonblick sågo de liksom till botten i hvarann, höjde så glasen och drucko hvarandra till.

På en stor matta nere på sanden hade ungdomen packat ihop sig och älfven de låtit fånga sig för en stund af det trolska bruset. Efter en stund bröt löjtnant Tweed tystnaden och sade något om att det alldeles lät som en snurrande flygmotor och att vattnets glid också gaf ett slags flygförnimmelse. Under skraft och skämt började de leka aeroplan och det minsta nägon kom öfver mattkanten skreko de af rädsla att den skulle ramla ner. Då kom Terry och ville vara med, och flickorna Warby nästan gräto af ängslan att han skulle välla planet och de alla skulle ramla ner i den gamla cirkusen i Barcelona, dit löjtnant Tweed fört dem efter många äfventyr. Isynnerhet hade Kölnerdömen varit svår att klara. Löjtnant Tranas, som ledo af olycklig kärlek till hvarann, funno tillfället förtjusande gynnsamt för en liten extra omfamning, medan Terry, i hemlighet uppmuntrad af Lenah von Buhre, försökte att göra sig så smal och osynlig som möjligt då han äntrade mattan.

— Usch hvad här ändå måste vara dystert på vintern, sade Lenah, trött på leken, och såg öfver på det magra karga landskapet på andra sidan. Bara solen är borta ett ögonblick, blir man nästan hemska till mods.

— Oh, det är inte så farligt, sade löjtnant Juncker, man strapatserar, man fryser ihjäl,

man får en snaps, man dansar, flirtar natten lång, och när morgonen kommer är man så där fämligen upptinad.

— Inte så farligt, du pratar, grumsade Tweed. Det vill till en Jack London för att återge hvad det verkligen är. Inte farligt. Jag skulle vilja se en del morsgrisar och budoarynglingar komma hit. Det är bara att vi och vårt folk här äro så förbannadt, ja ursäkt, oömma, ljockhudade och härdade som gör att det går. Tänk er fröken, månad ut och månad in, i åtta månader, snö — snö — snö — och allting svart och grått och hvitt. Älfven som en liten smal bläckstrimma där ute — mellan de hvita stränderna. Black and white. Det är värre än den värsta whisky-spleen — man får lappsjukan af det.

— Du pratar, gamle pariser-pojke. Du har gått här för länge i ett sträck och det är aldrig bra. Tolf månader är maximum. Annars blir man så slö, att man inte ens orkar viga för att komma härifrån. Krigarlivets vedermodor och spänning håller en i alla fall vid lif, vidhöll Juncker.

— Ja, det är ljusglimtarna, medgaf Tweed. Fröken skulle sett en gång i vintras, det var trettio två grader* den dagen och inte ens lugnt, då Trana på Mignon med löjtnant Blinder tolkande** på skidor gjorde en tiokilometersbana på tjugo minuter och några sekunder. Banan var lagd genom skog, öfver berg, moras och myrar. Ni skulle varit med där vid färjstallsbacken, då Trana vände sig om och på sitt lugna sätt midt i den svindlande farten ropade: säg till när jag skall öka. Blinder stod förresten som en ung gud på sina skidor. Det var ett enastående ekipage och Mignon så väl tränad

* I två månader, nyåret 1912, var medeltemperaturen i Boden 25 minus.

** Tolka är ett norrbottniskt uttryck för att stå på skidor efter ren eller häst.

Flottningskarlarne hvila.

Flottningskarlarne i arbete.

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som förut ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm*, erhålles inom Sverige portofritt:

Idun 1896	2: —	Iduns julnummer 1901	0: 25
Idun 1904 (med julnumret)	3: —	Iduns julnummer 1904	0: 30
Idun 1908 (med julnumret)	4: 50	Iduns julnummer 1905	0: 30
Idun 1909 (med julnumret)	5: —	Iduns julnummer 1908	0: 50
Idun 1910 (med julnumret)	6: 50	Iduns julnummer 1909	0: 75
Iduns julnummer 1894	0: 20	Iduns julnummer 1910	0: 75
Iduns julnummer 1898	0: 20	Iduns julnummer 1911	1: —

Iduns julnummer 1901	0: 25
Iduns julnummer 1904	0: 30
Iduns julnummer 1905	0: 30
Iduns julnummer 1908	0: 50
Iduns julnummer 1909	0: 75
Iduns julnummer 1910	0: 75
Iduns julnummer 1911	1: —

LÄS!

och härdad att hon skulle kunnat göra banan än en gång utan olägenhet.

Lilla fru Trana strålade vid det stolta minnet och smög om möjligt ändå närmare sin man.

Flicknyfiket såg Lenah på dem. Här var tydligen ett par gifta som inte hade tråkigt och gnatigt med hvarandra. Det skulle hon skriva och tala om för kusin Bengt.

Plötsligt rusade Terry upp med ett så gällt skall, att de alla höllo på att trilla af mattan i förskräckelsen. Ner för backen vid badstället kom Julia i sin ljusröda hemväfda klädning och en bit bakom henne Aijlipää, apache-aktigt smygande mellan buskarna. Detta tyckte Terry såg missfänt ut, där han låg och sof med ett halft öga, och det tyckte alla de andra också.

— Hu då, sade Ellen Trana. Kan du inte ta en annan hästskötare, detta är ju ett rent elände.

— Ja, den stackarn "har inte mycke för att han vurti te". Jag tog honom egentligen därför att det gjorde mig ondt om honom. Han stod inte ut i hemmet emedan föräldrarna äro sådana där sekterister, læstadianare som de kallas. Och hellre än att falla för deras fanatism, så kom han hit och råkar då inte bättre ut än att han hopplöst förser sig på Julia.

— Nu tycker jag att vi allesamman går ner och ser på fisket, föreslog friherrinnan, och så kunna vi på samma gång hålla ett öga på den där kärleksranke mongolen.

Fiskarena lågo midt på sanden omgifna af en del intresserad militär och en hel klunga okynnespojkar. Lite hvar stans på banker och stenar hade garnisonens kvinnliga element slagit sig ner. Och alla väntade. Hvarför? Ja, det kunde ingen säga, man visste bara att det blef ingenting af förrän anden föll på Joakim Nässlund. En högst opålitlig anda förresten. Ibland föll den på genast, ibland kunde den dröja i timmar och ibland uteblef den alldeles. Att fråga hvarför var inte lönt, Joakim var lika outgrundlig som älfven själf och lika nyckfull. Men just som major Sänders middagssällskap närmade sig, sträckte han lättjefullt på sina knotiga lemmar, spottade en lång skicklig tobaksstråle öfver den väntande församlingen och gaf småglet ett tecken. I ett nu rusade alla småpojkar ut i vattnet med båtshakar och störor för att maka undan besvärliga stockar, som hopat sig just där noten skulle läggas, medan fiskarena och några betrodda underofficerare gingo och hvarfvade ner noten i båten.

— Klar, Nässlund!

— Äl rajt, Jansson!

Och medan Jansson skickligt rodde upp i dödvattnet mellan hvirflarna, kastade Nässlund ut noten. Fort och vant måste det gå, innan båten hann dansa ner — och så, med susande fart snödde den in mot land igen. Det långväntade ögonblicket var inne. Oemotståndligt drogos alla människorna på stranden, som i en hvirvel, in mot samma punkt. Sakta och varligt halades noten in. Glindrade det inte? Nej inte än, det var ingenting. Jo men nu — nu! Ett par försiktiga tag till. Dödyst spänning och så låg den sprattlande silverfångsten på stranden. Elfva sikar, två herrar och två borstingar*. Och ett tu tre började alla, i ett slags berusning, prata i mun på hvaran och pojkarne Warby dansade en hänryckningens indian-dans.

— Det är ju det jag säger, skämtade kapten Warby, skrapa lite på kulturmänniskan och barbaren sticker fram. Se bara på min

* Borsting = smålax, laxöring.

hustru, så hennes ögon lysa af ifver att komma öfver bytet åt sina dansande ungar. Och se på den lilla förnäma excellensen där, hon har visserligen inga ungar att skaffa föda till, men instinkten finns där. Se så svarta hennes annars beslöjade ögon blifvit och röda hennes läppar.

Carl Göran von Buhre drog ihop ögonbrynen som i fysisk smärta. Han kände det som en profanering, att någon annan kunde se hvad han såg, men tänkte med det samma — Hvad angår det mig? Hvad har jag med Lilly Brutt att göra. Man blir så onormal i detta eviga ljus och detta ständiga brus.

Ensam, borta på en spetsig sten satt Aijlipää, ödemarkssonen, försunken i dystra drömmar.

HEDVIG SVEDENBORG.

Jasminernas doft.

HELA DEN LÅNGA SOMMAREN låg huset öfvergifvet och doldt i den tätta grönskan vid slutet af den sammanvuxna allén.

Humle- och björnbärsrankor knöto starka klängen omkring den hvita grinden, guldregn och syrener hade strött sina blommor öfver gångarna, där sträfsamt gräs och ihärdiga maskrosor slog rot och bredde ut sig öfver gruset.

Stora svarta ludna humlor hade surrande berusat sig i blomkalkarna medan småfågellarna jublade öfver freden i den gamla trädgården. Men så småningom blef det stilla, vallmorna tappade sina blad, humlorna gingo i bo, fågelkvittret förstummades — det blef rosornas tid.

Stora vilda rosenbuskar bredde sig öfver gräsplanen framför huset. Blomstertyngda böjde sig grenarna djupare och djupare, det var de rosenröda fylliga halfvilda rosorna. Det fanns också hvita, hvita som hafskum lyste de hvita rosorna mellan buskarna kyligt gröna bladverk, och tätt intill huset stod jasminbusken. Daggen föll, rosorna doftade och jasminen sände sin mandelsöta andedräft ut öfver den tysta trädgården.

Då löste han rankorna som bundo den hvita grinden — varsamt löste han dem. Humlerankan ville ej släppa taget, björnbärsrankan stack med starka taggar. Men han böjde dem åt sidan och gick in. — Han var en vilsegången, en vilsegången vandrare kallade han sig nu och alltid. Han var utan hem, visst utan släkt, och af vänner kände han ingen. Han kallade sig en ensam, en ensam vilsegången vandrare på jorden. Han gick och kom — drog världen rundt och fann sig aldrig en varaktig hemvist.

Men denna sommar blef han kvar i trakten där det gamla huset låg gömdt från allfarvägen bakom buskar, rankor, nässlor och vilda blommor.

Där var godt att vara i denna trakt. Där var fred och han föll till ro bland de tysta människorna i den lilla byn med de låga små husen. Och han gick ensam med sina tankar och sökte ensamhet och trängde sig genom buskar och snår tills han en dag stod utanför den hvita grinden till den gamla tysta drömmande trädgården.

Den gången var det ännu syrenernas tid — syrenernas, guldregnets och humlornas gyllene tid, och han såg in i den drömmande trädgården, såg att huset var stängdt, att fönstren liknade sofvande ögon som han önskade skulle öppnas och le mot honom — men allt därinne låg i djupaste sömn.

Dag efter dag satt han utanför den hvita

grinden. Han såg syrenernas blomblad falla, tusenskönor, hvitklöfver och prästkragar frodas i planens höga gräs och gångens sand döljas af grönt och gult och blommors vissna prakt.

Sedan kom rosornas tid. De skära och hvita rosornas tid, de knoppades — de utvecklade sig. Tunga och fylliga böjde de ned de vilda buskarnas grenar. Jasminernas doft och rosornas doft strömmade mot honom kallande och lockande: här är godt att vara. — Och han fick längtan efter ett hem. För första gången på många år längtade han efter ett hem för sig själf och en till som han ej kände.

Jasminernas och rosornas doft var som mjuka hvita händer på hans ögon — mjuka hvita händer strykande öfver pannan — mjukt och varsamt, och de liksom vinkade kallande på honom inifrån trädgården.

Då var det han löste rankorna från grinden. — Det var efter solfallet, jasminerna utandades därande gift — daggens dimmor blefvo som lätta slöjor mellan rosorna, böljande dimlätta slöjor mellan blekt lysande rosor som rokokons beslöjade kvinnor. Det lekte mellan grenarna, det var en trolsk sensommarafon som spann honom i sitt nät — och de hvita, doftande händerna lågo ofta tungt på hans ögon. Då grep han in bland rosorna, alla de tunna, lätta blomsterbladen ströddes ner och föllo hvita och bleka för hans fot — det blef alldeles ljust i gräset där han stod.

Därande trolska drömmar som lekte med honom, bundo och löste honom och bundo honom igen och höllo honom fången.

Ensamme man! Ensamme vilsegångne man fäst dig ett bo! — Väck det slumrande lifvet i huset, sök dig ett hem, falla de mjuka hvita händer som vilja lägga sig öfver din panna, gifva dig ro och saliga drömmar och hålla dig fast när tunga tankar vilja drifva dig ut på allfarväg mellan stenar och tistlar!

Men husets dörr var stängd, han knackade på och kallade, hviskade de ömmaste namn som svarade igen som ett eko. Det steg en längtan upp emot honom från huset, som tycktes bundet af trolldom men han kände ej ordet som förmådde öppna den stängda dörren. Och längtan band honom och de mjuka hvita händerna smekte hans panna i drömmarna som kommo och gingo under jasminernas sista blomningsnatt.

Men om trädgården, rosorna, jasminerna och den trolldomsbundna dörren — om sin längtan — om hennes längtan, om sin ensamhet skref han. Och så gick han vidare ut i vida världen på villsamma vägar.

I flera år hade det gamla huset legat öfvergifvet vid slutet af den lilla allén, medan gräs och vildblommor, träd och buskar sköto upp omkring och dolde den lilla egendomen. Det hade dött någon i huset. Fadern hade dödt och så hade dottern — ensam som hon var — rest bort. Och därför var det huset låg som det låg — liksom i en urskog.

Hon hade haft en glädjelös barndom och ungdom, fadern var enstöring och dottern uppoffrade sig och gaf honom sin ungdom. Hon stod nu ensam i världen. Då flyktade hon från hemmet, där ingen mera behöfde henne och där ingen hade sökt henne de år, då hon väntade med längtan. Och hon hade mycket att gifva. Hela sitt kärleksförstande hjärta hade hon haft att gifva. Hennes mjuka hvita händers smekningar kunde utsläta dystra tankars djupa fåror, hon kunde hafva hviskat de ömmaste namn och hon kunde hafva fröjdat mäns ögon, då hennes kind var silkeslen som rosen och

gången sväfvande som dimmors dans en sensommarafton. Men åren svunno — förbi — förbi. Rosorna vissnade, hennes längtan domnade och daggens dimmor förvandlades till fårar, och när hösten kom lågo likt rimfrost.

Det gick ännu en tid. Då läste hon den ensammes dikt, den vilsegångnas längtan vid hennes stängda dörr, om den hvita grinden, humlen som växte vild, om rosorna, de blekröda och de hvita, om jasminerna vid hennes fönster och hon läste om sina egna njuka hvita ungdomshänder.

Nu går hon åter i trädgården framför det gamla huset — hennes ungdomshem. Syrenerna och guldregnet ha fallit, humlorna ha surrande svärmat omkring — leende har hon följt deras lek ord för ord i dikten som hennes läppar hviskar.

Det blir rosornas tid — förväntningarnas tid. De blekröda och de hvita rosenbladen falla, jasminerna dofta bedöfvande och mana fram trolska drömmar och hennes dörr stå öppen den långa sensommarnatten.

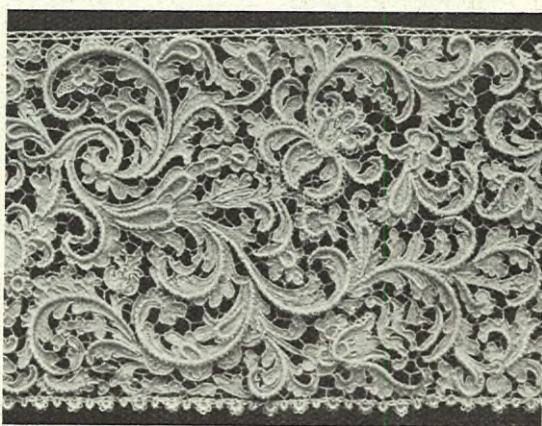
Men det är så tyst i den gamla trädgården. Ingen öppnar den hvita grinden. Hans steg höras ej i gruset, ingen trött och vilsegången vandrar kommer för att plocka hennes sista rosor.

Sedan blir det höst, allt vissnar och fryser bort. —

ERIK JUEL.

En veneziansk spetskola.

2. Grosso reliedo.

3. Punto Burano Mazzetti.

Venetianska spetsar.

DEN ITALIENSKA SPETSKONSTENS återupplifvande kan dateras från år 1872 (egendomligt nog samma år som den första sammanslutningen för bevarandet af gammal svensk textilkonst kom till stånd hos oss). Vintern var det året ovanligt sträng och den lilla lagunön Burano, sedan gammalt spetsarnas hemort, hotades af hungersnöd. En konstintresserad och varmhjärtad dam i Venedig, *contessa Marcello*, kom då den lidande fiskarbefolkningen till hjälp och skaffade dess kvinnor arbetsförtjänst genom upplagande af den förr så högt skattade spetsillverkningen. Emellertid hade arbetet under många år — ända sedan 1840-talet — legat

1. Punto rosa Tiepolo.

4. Punto Burano Mazzetti.

6. Solfjäder i modernt mönster.

och utbildas till specialister. Ofta få sålunda flera sömmerskor arbete på samma föremål. På näsduken bild 5 ha två flickor sytt hvar sina lösa delar af mönstret och en tredje har sammanfogat dem och sytt den härfina botten.

Lärotiden är sex år.

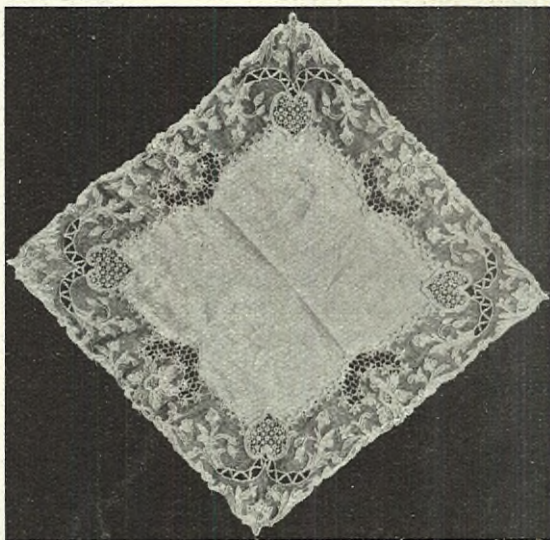
För att sömmerskorna skola kunna ägna sig äfven åt hemmet få de omväxlande arbete i skolan under 3 år på förmiddagen och under 3 år på eftermiddagen. Sedan de lämnat skolan få de arbete hemma; alla arbete per styck.

Man har gjort sig mycken möda att leta upp gamla spetsar från Buranos glänsande skede för att få mönster att taga efter. Kunde man ej på annat sätt komma underfund med arbetssättet, repades spetsen upp och syddes om.

Våra afbildningar visa prof på de olika arbetssätt som användas för sydda Buranospetsar: Bild 1 är *punto rosa Tiepolo*, 2 är *grosso reliedo*, 3 och 4 *punto Burano Mazzetti*. På näsduken, bild 5 förekomma dessa tre slag af stygn i förening. Solfjäders bild 6 visar ett modernt mönster i motsats till de föregående, som äro kopierade från gamla spetsar.

Äfven knypplade spetsarbeten utföras, men de sydda arbetena äro nummer ett i skönhet — och dyrbarhet.

Så länge man talar med de ledande da-

5. Näsdruk i blandad teknik.

merna i en skola eller ett spetsmagasin äro spetsarna resultatet af ett energiskt arbete, en skickligt organiserad rörelse, de representera en lönande industri och en exportartikel af betydelse. Amerikanskt guld lär ständigt strömma in i spetsaffärernas kassalådor.

Men är man stadd på upptäcktsfärd i Venedig, drömmande och fånglad af allt det bisarra och underbara, som möter en för hvarje *Campo*, hvarje *Calle* och *ponte* man passerar, då äro äfven spetsarna, som man öfverallt har för sina ögon, endast något som med nödvändighet hör med i det hela — något sagolikt och förtrollande som Venedig själf — "*la citta nobilissima e singolare*".

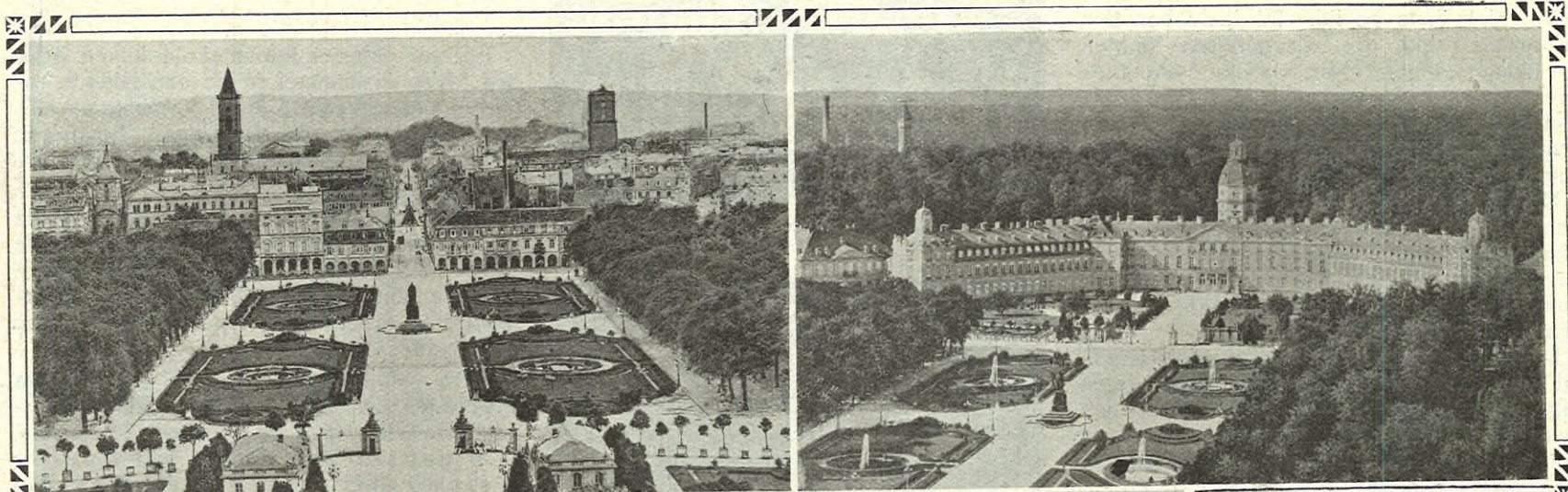
MARIA COLLIN.

1. Punto rosa Tiepolo.

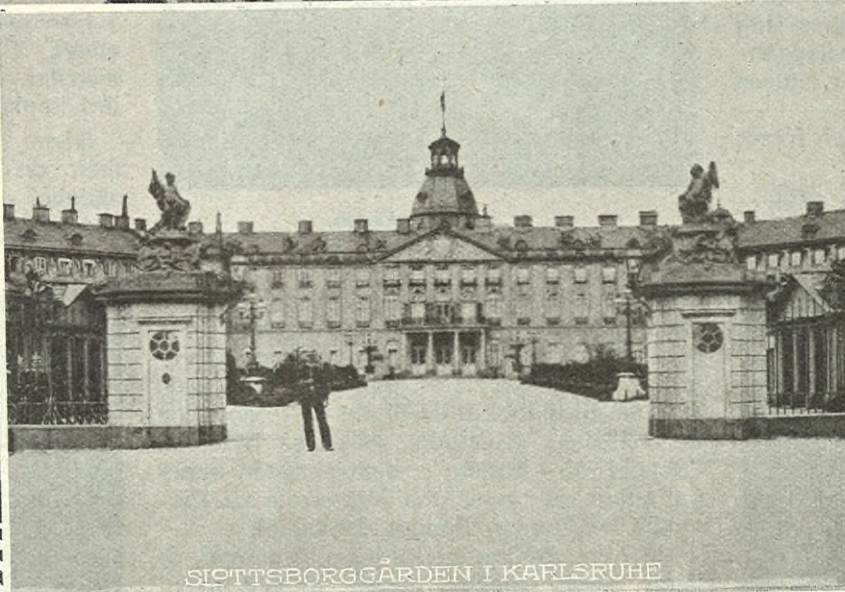
Drottning Victorias barndomshem

KARLSRUHE FRÅN SLOTTET.

SLOTTET I KARLSRUHE.

SISTLIDNE ONSDAG FIRA-
des som bekant drottning Vic-
torias femtioårsdag å Tullgarns
slott, där konungaparet sedan
några veckor befinner sig. Den
resa hon företog tillsammans
med konungen för att sam-
manträffa med ryska kejsar-
paret hade ganska mycket an-
strängt hennes majestät, men
de två sista veckornas hvila
under det stilla landllifvet på
Tullgarn har skänkt drottning-
en nya krafter. Födelseda-
gen blef också den vackra
fest, som var föremålet värdig.
Hon hade glädjen att få se
sina närmaste talrikt samlade
omkring sig och att få fira da-
gen som en familjefest. Men
en drottning 50-årsdag kan
icke bli en familjetilldragelse
allenast, här är det större kre-
sar, som en sådan dag önska
ge synliga bevis på sina kän-
slor, och drottning Victoria
skulle icke vara den hon är,
om hon undandrog sig uttry-
cken af den sympati hon själf
förstått uppväcka. Med an-
ledning af födelsedagen med-
dela vi i dag några bil-
der från drottningens barn-
domshem, hvilka hennes maje-
stät godhetsfullt ställt till vårt
förfogande. Drottningens för-
sta hem är det vackra slottet i

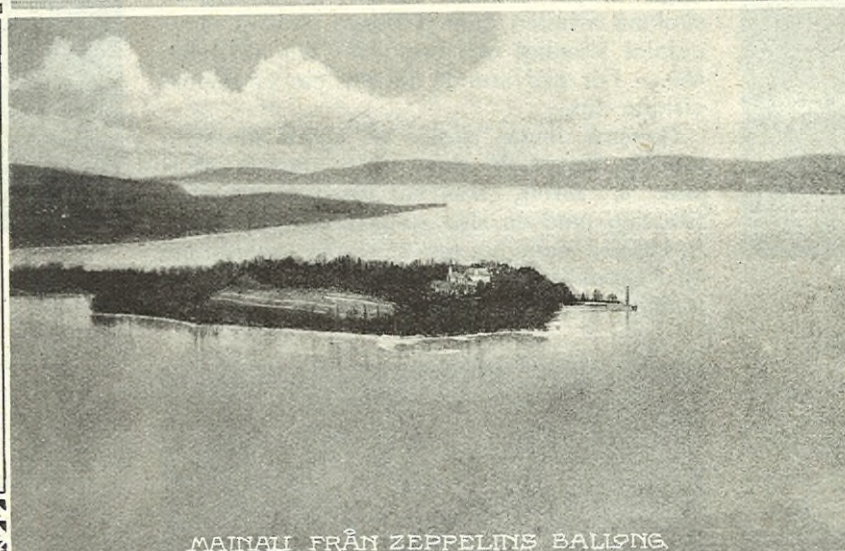

SLOTTSBORGGÅRDEN I KARLSRUHE

Karlsruhe, där hon föddes. Det
ligger vid brynet af Hartwald,
en stor ek- och barrskog, som
omsluter staden. Från slottet
har man härlig utsikt öfver
staden, som ligger nedanför
likt en utslagen solfjäder.

Till det i gammalfransk stil
uppförda slottet, omkring hvil-
ket de offentliga byggnaderna,
såsom ministerier och konst-
gallerier, gruppera sig, höra en
härlig slottsträdgård och en
stor vinterträdgård. Här fira-
des som nämndt drottning Vic-
torias bröllop, och hit vänder
hon ärligen gärna åter för att
besöka sin familj.

Det badensiska furstehusets
vackra sommarslott Mainau är
också en plats, som innesluter
många af drottningens barn-
domsminnen, och där hon allt-
jämt trives väl. Slottet är be-
läget på en liten ö i Bodensjön,
dit storhertigdömet tränger ned
med sin sydligaste spets. En
af de bilder vi meddela är ta-
gen från ett zeppelinskt luf-
skepp och ger en god före-
ställning om slottets härliga
läge. Klimatet är här mildt
och vegetationen yppig. Man
förstår väl att platsen måste ha
blifvit en kär och ofta anlitad
tillflyktsort för den storhertig-
liga familjen.

MAINAU FRÅN ZEPPELINS BALONG

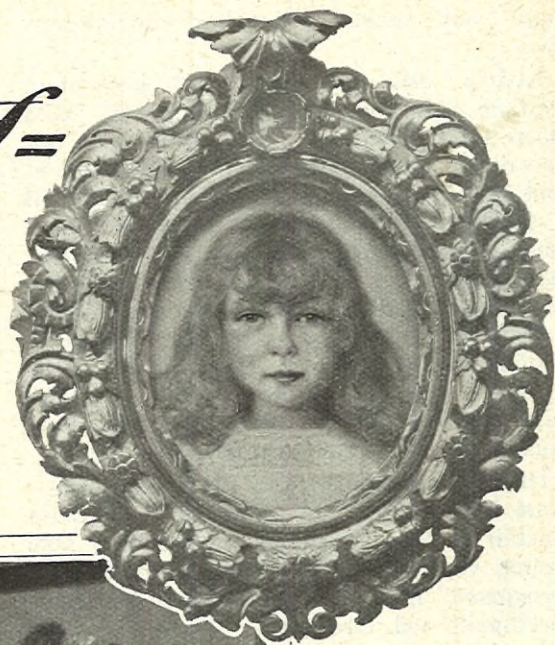
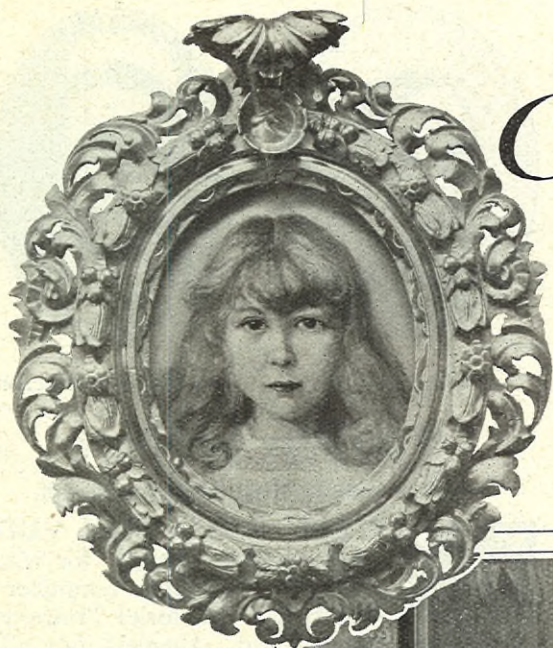

MAINAU FRÅN SJÖSIDAN.

MAINAU FRÅN VÄSTER.

Ett konst- rärspår

1. I familjekretsen. 2. Erik Juel vid skrifbordet.
3. Fru Astrid Kjellberg-Juel med sina små döttrar.
I hörnen och nedtill: Tre barnporträtt af Astrid
Kjellberg-Juel. A. Blomberg foto.

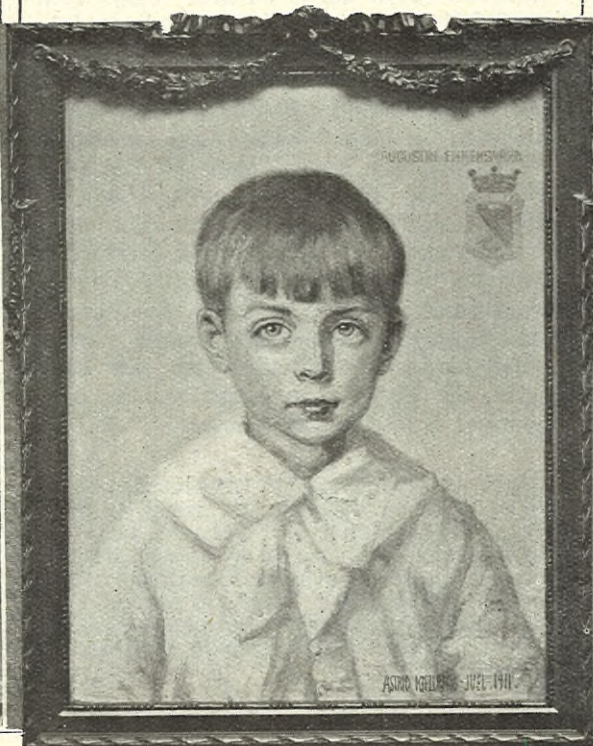
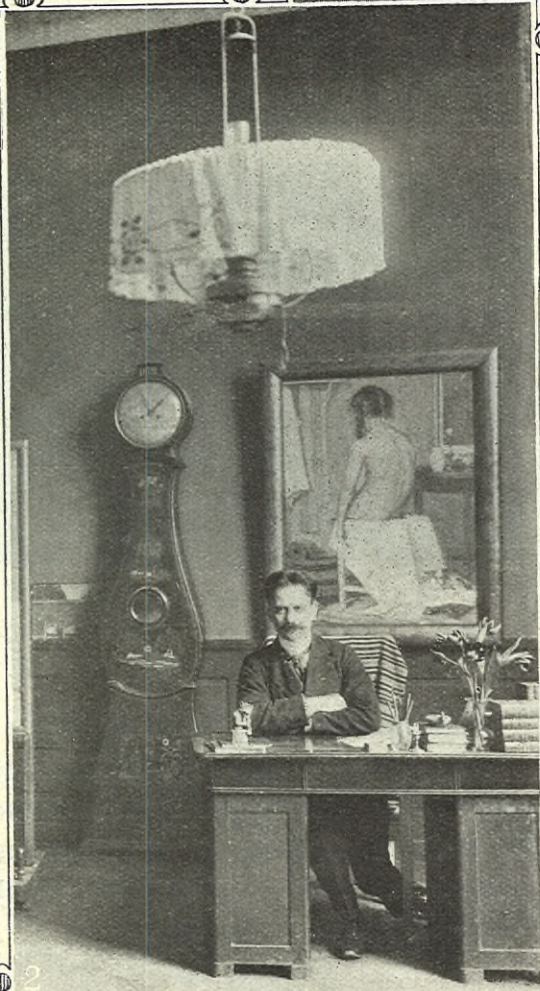
DET AR JU INTE hvar dag en författare hemma hos oss får en så effektiv puff som ett uppförandeförbud mot sitt stycke af anständighetsskäl. Vi ha ju — än så länge — ingen officiell teatercensur, i motsats till hvad fallet är i Köpenhamn, där gamle P. A. Rosenberg (själf poet, en sorts kvicktänkt och polemisk Tamme- lin) för denna sinekur åtnjuter ett gage af 5,000 kronor årligen. Men han vågar aldrig

hans tetralogi Bankrut- tens döttrar, hvilken helt nyligen uppförts i Budapest, väckte anstöt hos vederbörande genom sin miljöskildring.

Hans namn hade då förut endast syntts i boklädsfönstren på en liten novellsamling "Gyckelspel", i hvilken det fanns ett par kvicka saker — som också senterades af dagskriniken — bland en del strögods, som knappt höjde sig öfver den

ingripa — — Våra kommissarier, som hvarken ha det spydiga danska löjet att frukta eller besväras af någon öfverdrifven égard för litterära och konstnärliga värden, lägga ju däremot stundom polisvanten öfver något af de smärre Thalia- templens repertoarer. Detta fick Erik Juel erfara i fjol somras, då den första länken i

piggt och insinuant berättade anekdotens nivå.

Nyåret 1912 har Erik Juel kommit ut med en liten roman "Förtärande eld", med större litterära anspråk. Här i Stockholm bör den också kunna påräkna att bli bedömd ur rent litterär synpunkt. Hade den kommit ut i författarens födelsestad, skulle den där emot ganska säkert inrangerats i "nyckelromanernas" kategori och — framför allt inom "inre missionen" — väckt mycken ond blod.

Historien är elegant berättad. Särskildt kapitlet om lilla Jeannes barndom i Kastellet fäster sig i minnet och förräder — hvad man knappt visste förut — att det äfven gömmer sig något af en poet i Erik Juel.

Han kommer nog annars att få heta åttio-talist, om han nu har reda på hvad detta innebär. Någon sådan motsättning som mellan vårt åttio-tal och den "nationella renässansen" hos oss på nittio-talet har ju ej förefunnits vid Öresund. Danskarna med sitt skarpa, nyktra verklighetssinne, sin närmare kontakt med Europa och sin dominerande hufvudstad på öfver en halfmiljon — och den saken betyder mer än man tror! — ha aldrig släppt de socialt eller psykologiskt aktuella problemen ur sikte. Vi finna det lite förlegadt att framställa maktlystna prästerliga charlataner, religiös hysteri eller samhällets försummade olycksbarn. Men så länge vi ha dessa fenomen för våra ögon i verkligheten, torde det vara svårt att förneka deras raison d'être i litteraturen. Hjalmar Söderberg har en gång uttryckt den tanken på ungefär följande sätt: "Åttio-tal. Man talade om det som något förflutet och ändå hade man ju inte hunnit fram till de mål, som kampen gällde."

En dansk författare, som på allvar bosätter sig i Sverige, är i och för sig ett ganska ovanligt fenomen — och därtill att han ger ut sina böcker på svenska. Han skrifer dem emellertid på sitt modersmål, men är lycklig nog att äga en synnerligt god, pietetsfull och förstående öfversättarinna. Det är för öfrigt samma hand, som ritat omslagen till Erik Juels båda böcker, omslag som starkt bryta af mot schablonen. Särskildt den bruna Erosynglingen, som gjuter olja i den förtärande elden, hör till det vackraste vi sett i den vägen.

Astrid Kjellberg-Juel är en i flera afseenden märkvärdig konstnärinna, men kanske framför allt därför, att hon, ehuru svenska, nästan uteslutande intresserar sig för figurmålning. Hon försäkrade vid ett tillfälle uppe i den mångbesjungna och ommålade leksandsnaturen, att den i ingen som helst dager frestat henne att gripa penseln. Kunde hon däremot få låna ett par småflickor, som ville stå nakna vid stranden af Siljan, då så —

Barn, det är Astrid Kjellberg-Juels specialitet. Hon blickar själf med ett barns klara ögon ut i verkligheten, — och dock äro dessa ögon samtidigt så kloka, så genomträngda och vidgade af många och tidiga erfarenheter. Nifton är gammal fick Astrid Kjellberg första gången Konstakademiens stipendium (nu lär hon väl aldrig få det mer, sedan hon blifvit dansk medborgarinna) och företog då ensam en lång studieresa till Italien. Thiel intresserade sig på sin tid lifligt för den unga målarinnan, och pur ung fick hon tillfälle att på närmaste håll iakttaga ett yppigt modernt mecenathof, som vi väl i Sverige sällan haft motstycke till — hvarken i det ena eller andra hänseendet.

Som porträttför har fru Kjellberg också den märkliga egenskapen att hon ej blott eftersträfvat, utan träffat den af herrar

kubister och konsoter föraktade yttre likheten. Utan att eftersträfvat några djupsinniga afslöjanden får hon ofta med en sömngångaraktig säkerhet fram en snabb och slående karaktäristik. Jag misstänker, att hon ägnat föga grubbel och tidsförlust åt de konstnärliga problemen. Hennes artistiska tillvägagångssätt påminner mig om ett yttrande af en ung svensk porträttmålare, som kommer att bli berömd, därest han en gång kan förmå sig att utställa: jag målar köttet, så faller nog anden till.

Flera af Astrid Kjellbergs taflor ha blifvit reproducerade och kända i utlandet, men kanske mest porträttet af prinsessorna Maria och Märta. Det är väl också det elegantaste och mest moderna barnporträtt någon nufidssvensk har målat. Mondän och barnslig — det är kontrasten i denna målarinnas väsen och det som till stor del utgör hennes konstnärliga egenart liksom charmen af hennes skönhet. Få svenskar ha så tillägnat sig fransk kultur och grace — och samtidigt förblifvit så nordiskt blonda till sin natur.

Det skulle därför också vara ytterst intressant att se resultatet af den plan jag en gång hörde henne framkasta i Rosenbads kafé. Fru Kjellberg-Juel fantiserade om att måla svenska damer i deshabillé och svenska herrar i smoking och havanna — ett samkväm på Frisinnade klubben klockan tre, eller hvarför inte en stockholmsk kaféinteriör i elektriskt ljus. Hennigs har målat cirkus, men restauranterna, denna genuinaste form af svenskt nöjeslif, ha ännu ej fått sin skildrare i färg. Och en ganska roande kapis af ödet vore det ju, om det blefve en dam. —

ARTUR MOLLER.

Litteratur.

KATHE SCHIRMACHERS BOK: GATAN kvinnan är på sina första blad försedd med några inledande anmärkningar. Anmälaren känner sig frestat att tillägga ännu en eller par i syfte att plocka ur vägen någon af de stötestenar, som kanske skola möta vid en flyktig genomläsning af boken. Gatan kvinnan är, säger författarinnan, "en bok af tårar och vrede". Den som så är litigt och oförtäckt anger grundackordet i sitt verk, bör inte läsas i samma sinne, som ägnar sig för ett opartiskt hållet rättgångsprotokoll, och knappast alls af den, som är oförmögen att skälfa af indignation eller vrede öfver oförrätter, som möjligen inte i högre grad drabbat en själf. Bokens korta förord lyder, som följer: "Hän: Kvinnorna hafva det ju så bra! Hon: Verkligen? Låt oss då betrakta medaljens framsida." Efter den upplysningen vore det inte heller rättvist mot författarinnan att vid hvarje svarmålning af förhållandet mellan man och kvinna vända upp medaljens framsida och säga: "Men det här stämmer ju inte alls; se hur vackert det är i själfva verket". Kanske är det efter allt af ringa betydelse att göra några förklarande rekommendationer för Gatan kvinnan. Boken skall väcka förargelse; det har den redan gjort, men de få eller många, som ha förutsättningarna att läsa den rätt, skola gripas af dess djupa allvar och de bittra sanningar den vågar förkunna. G. A.

MARIE LOUISE GAGNER, DEN KÄNDA PEDAGOGEN och ungdomsvännen, har utsändt en ny del af sina "Svenska författare, skildrade för barn och ungdom". Denna del uppstår Geijer, Tegnér, Wallin, Fredrika Bremer, Runeberg och Topelius och sluter sig värdigt till sin föregångare, som framförde Selma Lagerlöf, Heidenstam, Karlfeldt, Viktor Rydberg, Carl Snoilsky och Pontus Wikner.

Fru Emely Dickson.

Fröken Asta Ericson.

"Haralds Minne".

Sveriges äldsta lungtuberkulosanstalt.

DESSA DAGAR KAN VÅRT lands första anstalt för vårdande af uteslutande lungtuberkulossjuka, sanatoriet "Haralds Minne" vid Alingsås fira sitt kvarsekeljubileum. Anstalten stiftades af fru A. Qvensel i Göteborg med anledning af hennes sons död i lungtuberkulos och blef efter honom kallad för "Haralds Minne". Samma år som anstalten öppnades afled fru Qvensel, men då fick sjukhuset en icke mindre nitisk beskyddarinna i den aflidnes dotter, fru Emely Dickson.

Efter detta privata sanatorium ha under denna tidrymd af 25 år en mängd liknande inrättningar, allmänna, som privata, inrättats och fått storartad utveckling inom landet. Sedan "Haralds Minne" först uppfördes invid Slottsskogen i Göteborg, förflyttades anstalten år 1903 till Alingsås, där den fick sitt hem strax utanför staden på en liten höjd intill sjön Gerdskan. Jordområdet består af icke mindre än 15 tunnland, till största delen beklädt med härlig barrskog.

Under den tid anstalten var förlagd till Göteborg mottagos hufvudsakligast patienter i långt framskriden lungtuberkulos, men samma år som den flyttades till Alingsås ändrades bestämmelserna så, att endast patienter i första stadiet mottogos. Det är hufvudsakligast obemedlade kvinnor från Göteborgs stad, som kunna få inträde. Om plats finnes ledig mottagas dock patienter från andra orter. Den enda afgiften är 15 à 20 kr. i inskrifningsafgift, i öfrigt är vistelsen fri och kurtiden obegränsad.

"Haralds Minne".

Statistik för hushållet.

Mot insändandet af 1 kr. i frimärken till Iduns Tryckeri-Aktiebolag, Specialafdelning System, Bryggaregatan 17, Stockholm, erhållas franko 25 st. statistikkort. (Se artikeln i ämnet i Idun n:r 1 och 2!)

“BRUNNEN.” SKISSER FRÅN EN BADORT. AF CARL SVENSON-GRANER.

VI PÅBÖRJA I DAG OFFENTLIG-görandet af en berättelse af Carl Svenson-Graner kallad “Brunnen” och förlagd till en af de många större eller mindre brunnsorter, där svenska folket för ögonblicket reparerar sig. I en sådan typisk brunnsorts miljö är insatt den klart och vackert tecknade kvinnofigur, i ring hvilken historien samlar sig.

Minst af allt lik en vanlig romanhjärtinna, torde hon dock väcka läsarnes sympati och intresse. Den unge Smålandsförfattaren Svenson-Graner har förut gjort sig bekant genom ett par böcker, “Yttersta domen” och “Skogsberga by”, hvilka bägge rönt det bästa mottagande af publik och kritik.

I.

BRUNNEN LIGGER MIDT INNE I skogen. Hvad menas med “Brunnen” frågar du? Jo, “Brunnen” är en hälsokälla. För i världen låg den med sitt klara vatten och drömde i den gröna skogsstillheten. Folk sökte dit från trakterna ikring och fyllde sina medhafda kärll med det klara, starka vattnet. Det hade namn om sig att bota för svår sot och för ond värk. Vid midsommartid fändes eldar rundt källan, och ungdomen dansade het däromkring. Gamla människor begäfv sig då också dit och drucko af vattnet, som vid denna tid skulle äga särskildt välgörande egenskaper.

Så byggdes där ett par stugor i skogen vid källan. Folk från bygden kom i sommartid dit och stannade några dagar för att få dricka af det underbara vattnet.

En dag såldes området där källan var belägen och en del af den omgivande skogen till en affärsförståndig karl, som hade i tankarna att här skapa en fullständig badort. Så småningom under många år blef denna plan en verklighet. Hus efter hus byggdes upp. Allt flera människor sökte sig dit om somrarna. Badhus byggdes, restaurant och en hel del andra byggnader. Den forna källan, som legat ensam inne i skogen med dess gröna ljus i sin klara spegel, blef öfverbyggd, försedd med cementerade väggar, och en karl sattes där att noggrant och efter läkares föreskrifter ösa i åt gästerna af vattnet.

För folket som bor i dessa trakter är “Brunnen” en medelpunkt. Där ligger den hela året om midt inne i skogen, ensam och öfvergifven. Det är som om man plötsligt komme in i en öfvergifven by. Alla husen stå tomma och låsta. Rullgardinerna nere öfver allt. Dörrarna stängda. Intet ansikte gluttar bak gardinen, ingen stamper af sig på trappan, ingen hund skäller på gården, ingen katt skyndar öfver vägen. Det blir nästan hemskt i kvällningen med alla dessa öde hus. Men så nalkas våren. Annu stå de låsta. Så lider det mot sommar och en dag, då man går där förbi, äro alla dörrar öppna, alla fönster på vid gavel. I fönstren stå ljusklädda flickor och hänga upp gardiner. Golf skuras, sängkläder piskas, möbler målas, väggar tapetseras. Resturanten slås upp. Silfver putsas, linnet lägges upp i hvita, doftande högar, porslinet räknas och putsas — det ordnas, lagas, gnides, blankas, sorteras. Ute på planen läggas rabatterna upp. Blommor planteras. Krocketbanan slås upp. De nya klubborna läggas ut.

En dag slås “Brunnen” upp, och snart sorlar det af folk från norr och söder inne bland husen, som stått tomma och blinda nästan hela året. Och nu under två månaders tid är det ett lif och ett fläng vid “Brunnen”. Folk kommer och folk reser, folk är belåtna

och folk är fulla af anmärkningar, det är folk som vill roa sig och folk som vill lefva stilla, folk, som vill ha det komfortabelt och folk som vill ha det så enkelt som möjligt. Det är folk, som flirtar och folk som ser på och har sina meningar därom, det är unga människor med eld i benen och det är gamla med gikt och värk. Det är allvarsamt folk och lustigt folk. Alla blandas de hop. I rummen med tunna väggar bo alla som hos hvarandra. De bilda som en enda stor familj. Det skrattas, pratas, skvallas, kaffekalastas. Skogen andas sin friska, lugna andedräkt mot alla.

Så gå dagarna. Det pratas om honom och henne. Om hennes klänning och hans föregående. Det kan man då se, att han slår för henne. Stackars han! Och hon som är gift och bär sig så åt. Fru den och den har sett det och det. Förfärligt! Rysligt! Skandal!

Så glida dagarna sin väg. Det lider mot stängningstiden. Folk packar, reser. Rum efter rum blir ledigt. Man viftar i väg den ene efter den andre och en dag rullar sista vagnen i väg. Åter arbetas det, fejas, ordnas. Fönstren klistras igen. Rullgardinerna fällas ner. Dörrarna stängas. Slut för i år.

Husen stå där åter blinda och tomma. Men jag tänker det hviskar i vråna. Scenerier från sommaren spelas upp därinne. Här står ett namn ristadt på rutan, där står en vers ristad i panelen. Inne i garderoben i det rummet ligger en liten hvit damhandske. Och i skogen stå nya namn ristade i barken. På hösten står en förlofning i bladen. Det var han som fick henne. Några ögon här och hvar i norr och söder le, när de läsa det. Jaså, säga de, det blef ändå. Och så tänka de på annat.

Det är från denna lilla vrå af världen, som några stämningar, några händelser och några typer skola gifvas.

Berättaren vill då först skildra landskapet. “Brunnen” ligger i skogen, och det är stor, väl vårdad skog i dessa trakter. Träpatronernas stöflar ha måst trampa förbi här. Skogen har endast gallrats ur och så fått växa sig stor. Här står fur vid fur. Som höga, raka pelare äro de. Granarna likna stolta pyramider. Enarna små kupoler. Mossan ligger som en len, grön fäll under träden.

Går man en bit genom skogen kommer man ned till en gren af Emån, som i dessa trakter är som mest trollsk och hemlighetsfull. Hon glider fram som i vulkanisk prakt, bland berghällar och klyfftor. Hon forsar och bubblar och rätt som det är yr vattnet skummande hvitt i ett fall. Nu är fallet bundet och en fabrik är belägen där, men ännu gömma sig trolldom och poesi i dessa trakter.

Så gå vi åter upp mot “Brunnen”. Här i skogen kommer naturen så nära intill män-

niskorna, och det är kanske därför de lära sig älska denna plats.

Till och med skogarnas högdjur visa sig ibland härinne. Jag vet en morgontidig brunns-gäst som var på väg till en utsökt plats för att få se den ensam i gryningsstimman. På vägen upp hör han häftiga fnysningar och tramp af tunga fötter. Han kände sig på samma gång förargad och nyfiken. Ty nu fick han ju ändå inte njuta detta ensam; men hvem kunde också ställa till sådant oväsen så tidigt på morgonen. Väl kommen upp på höjden hukade han ned bakom en buske för att ta fridstörarna i betraktande. Det han då såg glömde han inte brådt. Två väldiga älgar stodo vid utsiktsterrassens krön med hufvudena högt lyfta och de greniga hornen tecknande sig mot det tidiga gryningsljuset. Rundt ikring var stillhet, skogarna tegeo och långsamt rann den nya dagen in.

Skogarna stå ikring “Brunnen”. Och det är de som locka trötta, slitna människor in mot sin gröna, svala ro. Som det doftar här i högsommarliden. Det dryper af klar kåda nedför granarnas stammar. Det ångar och doftar. Bara draga in denna läkande doft i långa lätta andetag.

Skönt är det också att se skogen blomma. Upptäcktsvandringarna efter de första linneorna är något ljuft och spännande. Linnean växer så rik i dessa stora skogar. I ymniga rankor breder hon ut sina skära klockor mot den lena mossan. Den finaste doft af mandel och vanilj slår emot vandraren. Hur förunderligt att denna skära, skygga blomma blef den stora, starka skogens käraste barn. Men äfven andra blommor finner du därinne. Skogsstjärnan finner du, den enkla, hvita blomman, hvilken lyser som snökorn mot den gröna mossan. Och så den gröna fint doftande pyrola uniflora. Hon växer här så rikt, att hon är som denna trakts favorit. Öfverallt under träden lyfter hon sin dofttrykande krona med den höga ståndaren som ett litet ljus. Och sist blommor hela skogen i augusti af den skära ljungen. Granna äro då bergbranternas hällar, där ljungen kryper och lyser gnistrande röd i solljuset.

Ty i skogen rundt “Brunnen” resa sig tre små berg. Det ena heter “Vidablick”, det andra “Månberget” och det tredje “Solens berg”. Till det sista vandrar gärna om aftonen den som vill taga farväl af den dagens sol. Här är då så stilla, grönt och rofullt. Långsamt glider solen ned bakom åsarna. Nere i dalen mellan “Månberget” och “Solens berg” klinga koskällorna då och då eller mjölkflickans röst då hon ropar korna till sig. Luften är fylld med ett fosforfärgadt, starkt glimrande ljus. Nu glider solen ned mot den bortersta åsen. Skogarna hviska.

Då höres långt bortifrån den stilla kvällsringningen i Alsheda kyrka. Klockorna i Skede svara. Tonerna komma liksom glidande i den mjuka, högtidliga luften, genom den gröna dalen. Så tala de båda kyrkklockorna med hvarandra kväll efter kväll sommaren genom, och han som denna afton dröjer däruppe tänker så:

— Hur ljuft och skön, hur ljus och full af förklaring är ej världen nu. Det andra, mörka, som skrämmer och gör ondt, det andra, är borta. Jag vet, att det skall komma åter, därför att det nu är nödvändigt att mörkret är till — för ljusets skull. Men för alla dessa ljusa, stilla stunders skull skall det bli lättare att bära. Farväl sol och välkommen ljusa natt, som rinner ned öfver de mörka åsarna!

Författaren som Elif.

Ur Fredrik Nycanders vikingadrama "Fostbrödralag", som med stor framgång uppförts i Lysekil. Toste föres bort för att dräpas. Olof Ekstrand foto.

Fröken Heider Bjursten som Isrid.

Sommarteater.

Och långsamt vandrar han ned från "Solens berg" till "Brunnen" som redan sover bak neddragna rullgardiner.

II.

I paviljongen uppe vid "Solens berg" sitta några herrar och damer af brunnsgästerna. Det var en afton i juni och himlen ofvan skogarna började skimra och lysa af ett fosforgult ljus. Trastarna musicerade öfverallt med klara, flöjlrika toner. Åsarna stodo djupblå mot den gula himmelsgrunden. Stilla gled solen ned mot skogsranden.

Det var i juni och sommaren låg framför dessa människor som en envighet af ro och hvila.

I ingången till paviljongen stod kandidat Georg Herner. Solen låg in öfver hans ljusa, solbrända ansikte med sina blida, drömmande blå ögon. På soffor inne i paviljongen sitta några andra brunnsgäster. Olga Hallman, en blond, fyllig dam, som gaf gymnastik och massage vid "Brunnen", hade en lång stund suttit och sett på kandidat Herner. Nu gick hon bort till honom.

— En sådan härlig afton, sade han.

— Ja, svarade fröken Hallman, det är mycket vackert...

Hon hade alltid ett utprägladt sätt att vilja göra allt exakt, påtagligt och tillade därför:

— Ser ni det där lilla molnet ofvan åsen. Hvad det är vackert mot den gula himlen. Det är något särskildt med dagern i afton. Något af fullhet, något...

Borta i ett hörn af paviljongen med ryggen mot utsikten öfver åsarna men med öronen på spänn satt fröken West, folkskollärarinnan. Hon gick med krycka, enär det ena benet var amputeradt efter en svår sjukdom. Fröken West var alldeles hvit i ansiktet, men ögonen brunno af trots och af sjukdom.

Ett par fruar, kamrerskan Dahl och kaptenskan Waern pratade på i ett annat hörn. De hade funnit hvarandra i tjänarinnefrågan. Brunnens stora lejon, den elegante notarien Hjelmer pratade med den rika och fula fröken Asp om utsiktarna för ett sällskapspektakel.

— Kunde vi inte ta "Kardborrar" säger fröken Asp. Min bror, som kommer hit, har

FRILUFTSTEATRARNA HA BLIFVIT EN ny art af sommarförströelse i vårt land, som ger både författare, teaterfolk och publik nya och gärna använda möjligheter. Nu senast är det Fredrik Nycander, som på Stångehufvuds klippor vid Lysekil uppfört sitt vikingaspel "Fostbrödralag" och vunnit en vacker framgång. Och om någonsin bör väl illusionen bli fullständig, när en författare själf spelar hufvudrollen i ett drama just på den plats, där han inspirerats till detsamma!

Ett klippparti bildar fonden till den afsats, som naturen själf danat till scen, och nedanför höja sig åskådareplatserna amfiteatraliskt. Stenarna ha ingen ålder, som räknar med ett par tusen år, och då vikingarna visade sig uppe på klippans krön, kunde åskådaren lätt försätta sig till den tid, då lifvet ägde de former, Nycander gifvit det i sitt drama. Handlingen rör sig om den ed, som de två vikingarna Elif och Alle svurit, då de ingingo fostbrödralag, och som genom ödets lek blir en snara i hvilken de fastna. Eden måste dock hållas in i det sista, äfven när den kräver att sonen tar faderns lif.

Författaren gaf en vacker och sann bild af den unge vikingen Elif, och hans stämma var klar och fullt hörbar för alla. En ståtlig Ingeborg-figur hade fröken Bjursten skapat af Isrid, den unga kvinnan, om hvilken fosterbröderna kämpa. Gynnade af ett härligt väder, fingo de två föreställningarna det allra lyckligaste förlopp. De voro talrikt besökta af både badgäster från Lysekil och ortsbefolkningen, och västkustens populära diktare fick en varm hyllning.

*

Djurgårdsteatern serverar nu om kvällarna under benämningen Bilkurtis en sannskyldig "italiensk sallad" af färgstarka och lättsmälta ingredienser från diverse kontinentala varietékök, allt i en förmedlande matoljesås från Berlin och med garnityr från A.-B. Sidenhuset. Det går i publiken som kalvhjärnan på smörgåsbordet, och helan och halfvan tas i Cederlund på teaterterrassen under mellanakterna. Hvar på man bilar tillbaka in till Riche eller Metropoli, får en svensk biffstek och tycker sig ha använt aftonen på ett intellektuellt och angenämt sätt. Ja, Stockholm är sig likt nu igen, och vi behöfva icke förtvifla om framtiden.

gjort en roll där... och jag har spelat den där unga flickan, som tycker om tenoren. Det var i vintras i stan och det stod om det i tidningen.

— Min Amanda är ju inte af den sorten, höres kamrerskan Dahls bekymmerfulla röst. Men säker på henne är jag ändå inte.

— Och så innan hon flyttade, lade hon beslag på två silfverskedar, ett bluslif och några andra småsaker, fortsatte kaptenskan sin skildring. Men man ville ju inte anmäla det och förstöra hennes framtid.

Hon har berättat det sista med så hög röst, att alla måste beundra hennes goda sinne-lag. Men från fröken Wests hörn kommer det ett misslynt knack med kryckan mot golvet. Kaptenskan antyder med ögonen åt kamrerskan och denna ler samförstånd.

Kamrerskan hviskar:

— Där sitter hon som en uggla och ser sur ut. Men hvarför söker hon då vårt sällskap, den människan.

— Det är något mystiskt med henne, säger kaptenskan i hviskande ton. Man vet inget om henne. Hon skall vara lärarinna från Stockholm. Olyckan har då åtminstone inte gjort henne ödmjuk, som den bör göra. Hon är så full af bitterhet mot allt, så jag rent lider af det. Hon är en riktig socialist.

Hon sänker rösten ytterligare.

— Och kan fru Dahl tänka sig, när man i går talade om det där barnamordet i byn här uppom "Brunnen" och kandidat Herner berättade, att han mött kronolänsman vid "Brunnen" och att han berättat detaljer — o, sådana detaljer! — ryckte hon till, människans, och skrek till: "Kronolänsman, är han här?"

Kaptenskan såg fru Dahl i ögonen, som om hon velat läsa sin egen tankegång där. Så sade hon:

— Kan hon ha haft något med rättvisan att göra, efter hon tog det så hårdt.

Kandidat Herner och fröken Hallman stå fortfarande och betrakta solnedgången öfver åsarna. De ha stått tysta en stund. Nu säger kandidaten:

— En sådan härlig afton.

(Forts.)

Wettergren's
KAPPOR
&
KOSTYMER

BÄSTA SNITT.
OMSORGSFULLASTE ARBETE.
PRIMA TYGER
— & TILLBEHÖR.

vilka få ligga i ättikblandadt vatten (1 lit. vatten, 1 msk. ättika) 1 tim. De sättas på i det kokande vattnet, tillsatt med saltet, och få koka, tills de äro riktigt mjuka, då de passeras. Smör och mjöl under rörning fräsas 2 min., purén och resten af buljongen spådas på och soppan får koka 5 min. Äggulorna och grädden vispas upp i soppskålen och purén hålles i under vispning. — Om så önskas, kokas ett litet blomkålshufvud och serveras sonderdeladt i purén eller serveras den med ostkrutong, ostbeignet eller rostadt bröd.

Ostbeignet (f. 12 pers.). 60 gr. smör, 1 dcl. vatten eller mjölk, 60 gr. mjöl, 25 gr. rifven ost, 2 ägg.
Till kokning: 1/2 kg. flottyr.
Beredning: Smör och vatten kokas upp, mjölet tillsättes under jämn vispning och smeten får koka, tills den släpper pannan, då den hålles upp och vispen klämnes ur väl. När massan afsvalnat tillsättes den rifa osten och äggen inarbetas ett i sänder. Massan röres 10 min., formas därefter med två teskedar, hvilka doppas i flottyr, till små bollar af en hasselnöts storlek. Dessa kokas gulbruna i flottytren och läggas upp på gräppapper att afrinna. — Flottytren får ej vara för het, ty då kunna bollarna ej svälla ut. — Serveras ljuma, upplagda på tårtpaper.

Jordgubbsglass (f. 12 pers.). 5 hg. toppsocker, 3 1/2 dcl. vatten 1 lit. saft eller puré af färsk jordgubbar och, om så önskas, saften af 1 citron.
Beredning: Af sockret och vattnet kokas en klar lag. Frukten stötes och passeras eller får själfinna och blandas med sockerlagen. Finnes sockerprofvarer mätes blundningen. Visar den öfver 22 grader spådes den med litet kokt vatten, som fått kallna, visar den däremot und er tillsättes litet mera upplöst socker. Glasen fryses därefter på vanligt sätt, men måste stå omkr. 1 tim. längre i formen än gräddglass, med saltblandningen packad tätt omkring innan den stjälpes upp. Den smälter fort och bör därför läggas upp just som den skall serveras.

Maränger (omkr. 20 st.). 180 gr. florsocker, 3 äggvitor, 20 gr. sötmandel, 1 msk. fint strösocker (15 gr.).
Beredning: Mandeln skällas, torakas väl och hackas mycket fint. — Sockret siktas genom fin sikt. Äggvitorna vispas till hårdt skum och sockret blandas försiktigt med gaffel i äggviteskummet. Genom slät garneringsträtt eller med två tsk. läggs på väl smord plåt kransar eller runda bullar, hvilka beströs med mandeln och sockret. Marängerna gräddas i svag ugnsvärme, tills de äro gula och hårda på ytan men ej genomtorra. De lossas med knif från plåten, medan de äro varma.

Sillsalad (f. 6 pers.). 1 1/2 salt sill, 10 medelstora potatisar, 6 rödbetor, 2 äpplen, 1 liten saltgurka, 25 gr. kalfstek, 2 msk. ättika, 1/2 tsk. hvitpeppar, 1 msk. socker.
Till garnering: 2 hårdkokta ägg, 1 rödbeta i tärningar, persilja.
Beredning: Sillen fläs, urtages, sköljes väl och får ligga i vatten öfver natten. Den skäres i filéer och ryggenbet jämta alla småben borttagas noga. Filéerna sköljas väl och inklappas i en fiskhandduk, beströs med rödbetorna, äpplena, saltgurkan och kalfsteken.
Alla dessa ingredienser blandas lätt tillsammans och afsmakas med ättikan och kryddorna.
Sillsaladen packas hårdt i en vattensköldjå-la-daube-form, uppstjälpes och garneras med hårdkokta ägg och rödbetor. Serveras med skarpas eller vispad grädde som frukosträtt eller till smörgåsbordet.

Strömmingsflundror (f. 6 pers.). 36 strömmingar, 2 msk. salt, 1 knippa persilja, 90 gr. smör.
Till panering: 2 msk. mjöl (20 gr.), 1 ägg, 1 msk. vatten, 2 msk. stötta skorpor.
Till stekning: 3 msk. smör (60 gr.) eller 2 hg. flottyr.
Beredning: Strömmingen rensas, ryggenbet borttagas, den mörka hinnan skrapas noga bort och strömmingen sköljes mycket väl samt inklappas i en fiskhandduk, beströs med salt och får ligga 1 tim. Persiljan rensas, sköljes, klappas in, hackas fint, vrides i en duk och blandas därefter väl med smöret. Persiljesmörret formas till en rulle, får stelna och skäres i 18 skifvor. Två strömmingar läggs mot hvarandra med skinnsidan utåt, och en skifva persiljesmör emellan dem. De doppas först i mjölet, därefter i ägget vispat med vattnet och vändas sedan i stötta skorpor. Flundror stekas i smör 8—10 min. på hvarje sida, uppläggs på varmt fat, garneras med persilja och serveras med pressad potatis som frukosträtt.

**Kombinerad
Bosättnings- och
Lifförsäkring**

är det mest praktiska sätt att erhålla eget hem. Prospekt och upplysningar erhållas gratis och franko.

**A.-B. Nordiska Kompaniet.
Stockholm.**

Världsberömda.
SINGER Co
SYMASKINS AKTIEBOLAG
Filialer
på alla större platser.

Ett försök skall visa Eder att
bajnitarna hjälpa mot gissnande
brödbalor. Pr ask & 100 st. 1 kr. Skrif
genast till S. A. W. Sundelin, Göteborg.

**Fyrtornets
KAVIAR**

Årets inläggning utkommen och utmärker sig för sin friska, aptitretande smak.
Se noga till att Ni får af märket "Fyrtornet".
Erkändt högsta kvalitéer inom hela konservindustrien.

Äkta Göteborgs-Knäckebröd.
Hygienkontrollant: Dr G. Hjort af Ornsås.
Tel.: 11 & 92P.

Frukttorkningsapparater

den af Dir. Lind vid Experimental-fältet förordade konstruktionen, användbara å vanlig kokspis för torkning af såväl bär och frukter som grönsaker, tillverkas af oss i tvenne storlekar, N:r 1 till Kr. 18:— och N:r 2 till Kr. 30:— pr st.
Hvilans Mek. Verkstads A.-B., KRISTIANSTAD.

OFVANSTÅENDE FABRIKAT
finnas i rikhaltigaste sortiment till billigaste priser hos
A.-B. Nordiska Kompaniet, Stureplan.

Patent. **Hafregryn** och **Hafremjöl**

Känner ni trötthet, behöfver ni krafter, åt hvarje frukost GYLLENHAMMARS pat. Hafregryn och Hafremjöl — tröttheten försvinner. Tillverkas under läkares kontroll.

KÖKSALMANACK

Redigerad af **ELISABETH ÖSTMAN.**
Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.
FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 11—17 AUG. 1912.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; stekt svinfilé med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te med Oländsk mandelkaka. Middag: Blomkålspuré med ostbeignet; kräftor; hammelsad med potatiskroketter; jordgubbsglass med maränger.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; filbunke; sillsalad med skarpas; kaffe eller te. Middag: Grilljeradt buljongskött med stufvade sockerärter; soppa på blåbär med klimp.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; kall hammelsad med potatisbullar och pressgurka; mjölk; kaffe eller te. Middag: Grönsoppa med mjölk; stekt helgefundra med champinjonsås och potatis.

ÖNSDAG. Frukost: Smörgåsbord; biff å la Lindström med potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med kokta spritärter; hafresoppa med grädde.

TORSDAG. Frukost: Smörgåsbord; filbunke; kokt sill med smör och ägg samt potatis; kaffe eller te. Middag: Kalops med potatis; hallon med mjölk.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; njursanté; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt hvitkålssoppa; äppelpannkaka.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; strömmingsflundror med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kalkotletter med blomkål och potatis; filmjölk.

RECEPT:

Stekt svinfilé (f. 6 pers.). 8 hg. svinfilé, 3 msk. smör (60 gr.), 2 tsk. salt (10 gr.), 1/4 tsk. hvitpeppar, 3 dcl. buljong, 1 dcl. tjock grädde.
Beredning: Filéerna, som väga 2—4 hg. stycket, putsas och torakas med en duk, urviden i hett vatten. Smöret brynes i en järnkastrull, filéerna läggs i, brynas väl på alla sidor och beströs med kryddorna. Den kokande buljongen samt grädden spådas på, och köttet får sakta steka med tätt lock, tills det är mörkt, eller omkr. 1/2 tim. Filéerna skäras i tunna skifvor, hvilka sammanläggas på varmt fat, så att de se hela ut. Garneras med ryska ärter och brynt potatis eller med legymer. Såsen afredes och hålles öfver köttet. Serveras med vinbärgelé.

Oländsk mandelkaka. 10 ägg, 2 hg. socker, 1/2 hg. ärtmjöl, 1/2 hg. potatismjöl, 1 hg. sötmandel, 15 gr. gr. bittermandel.
Till formen: 1 msk. smör (20 gr.), 4 msk. stötta skorpor.
Beredning: Äggulorna och sockret röras 1/2 tim. Äggvitorna slås till hårdt skum och nedröras hastigt, därefter tillsättes mjölet och sist den skällade och malda mandeln. Massan slås i en stor, smord och brödbestörd krusig koppaform och gräddas i ej för varm ugn omkr. 45 min.

Blomkålspuré (f. 6 pers.). 1 stort blomkålshufvud, 1/2 lit. kokande vatten, 1 tsk. salt, 1 1/2 msk. smör (30 gr.), 4 msk. mjöl (40 gr.), 1 1/2 lit. ljus buljong, salt, socker, hvitpeppar, 2—3 äggulor, 1 dcl. tjock grädde.
Beredning: Blomkålen rensas på vanligt sätt och fördelas i klyftor,

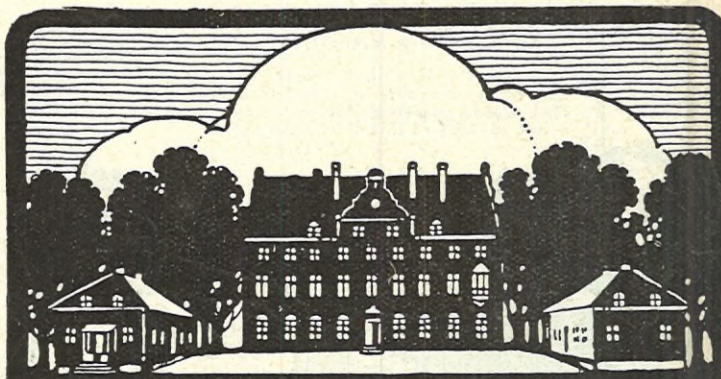

**Schweizer
Siden**

tullfritt till bostaden

Begär prof på våra nyheter i svart, hvitt och kulört: Taffetas, Changeants, Façonnés, Crêpe de Chine, Duchesse, Ecosais, Eolienne, Mousseline, 120 cm. bredt, från 95 öre metern. Sammet och Plysch till klädningar och blusar o. s. v. såväl som blusar och rober med äkta Schweizer-broderier i batist, ylle, lärft och siden. Vi sälja endast garanteradt solida sidentyger direkt till privatpersoner portofritt och redan förtulladt till bostaden.

Schweizer & Co., Luzern S 4 (Schweiz)
Sidentygs-Export. — Kungl. Hofl.

Djursholm.

Sveriges äldsta och bäst ordnade villastad. Villabolaget ej ett affärsföretag i likhet med andra villastäder, utan äger kommunen aktiemajoriteten i villabolaget, hvarigenom villaägarna själfva bestämma riktlinjen för bolagets verksamhet. Kommunalskatt cirka hälften mot i Stockholm.
Kommunalt med dimissionsrätt, hvarigenom barnen kunna bo i sina hem på landet under hela uppväxttiden. Snabba kommunikationer.
Djursholms Aktiebolag, Djursholm.

Sejon

Dantar och Strumpor.

PRIMA KVALITÉ! BÄSTA UTFÖRANDE!

HVARJE PAR STÄMPLADT
MED OFVANSTÄENDE VARUMÄRKE

FINNAS I ALLA VÄLSORTERADE
SYBEHÖRS - MANUFAKTUR- & KORTVARUAFVÄRER.

VECKANS PRISTÄFLING.

PRISTÄFLING N:R 32.
DE TOLF SKÄLMARNA.

Tolf skälmar kommo en gång till ett värdshus. De beställde en finare middag och inbjödo värden att deltaga däri. Skälmarerna slog sig ned vid tre bord, fyra vid hvarje, och läto värden sitta ensam vid ett fjärde bord. Borden bildade en fyrkant liksom vidstående teckning. Man kom öfverens om att den af de närvarande som blef kvar till sist, sedan hvar sjunde efter hand räknats ifrån, skulle betala kalaset. Räklandet skulle gå medels eller från vänster till höger och värden skulle räknas med. Hvar sjunde af bordsgästerna lämnade i tur och ordning rummet, och till slut satt den narrade värden ensam kvar. Hvar började räklandet?
E. Ch. M.

De två första rätta lösningar, som vid den därefter verkställda granskningen påträffas, erhålla följande pris: 1:sta pris: en försilfrad bägere eller också böcker - fritt val - till ett värde af 10 kronor. 2:dra pris: böcker till ett belopp af 5 kronor.

Fidelio

Vid den företagna granskningen af de insända lösningarna har det befunnits att den enda rätta lösningen inlämnats af hr Ivar Lagergren, Ramsjö, som alltså erhåller första priset.

LÖSNING TILL PRISTÄFLING N:R 28.

TIDSFÖRDRIF.
LOGOGRYF.

Lösning insändes, undertecknad med namn och adress, till Red. af Idun senast den 25 augusti 1912. A kuvertet bör angifvas pristäfling nr: 32.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 31 juli 1912.

Tillgångar:	Skulder:
Kassabehållning 1,683,015: 54	Aktiekapital ..... 15,000,000: —
Obligationer ..... 8,155,545: —	Reservfond ..... 4,700,000: —
Fastigheter o. inventarier 4,669,273: 97	Dispositionsfonder ..... 200,000: —
Reverser med hypotek af diverse 50,785,729: 22	Pensionsfond 141,910: 53
Växlar 30,067,728: 96	Depositions- & Kapital. 54,467,118: 45
Kreditiv- o. Kontokurant-räkningar 14,842,423: 63	Sparkasseräkningar 23,215,208: 23
Hos inhemska banker ... 376,454: 40	Upp- & Afskriftnings- o. Kontokuranträkn. ... 8,364,072: 57
» utländska banker ... 876,748: 75	Postremissväxlarräkn. ... 1,115,091: 97
A andra räkningar 1,970,713: 57	Till inhemska banker ... 1,569,629: 27
	» utländska banker ... 993,708: 20
	A andra räkningar 3,660,898: 82
Kronor 113,427,633: 04	Kronor 113,427,633: 04

(Forts. från föreg. nummer).

Nästa morgon de komma som yrväder ut, Lisa och Sven, så att dörr'n ger salut. "Färdiga redan, så blanka och fina!" "Å Lotta, är detta verkligen mina!"

"Ja nu är det slut på att borsta och gnida med smörjelse dålig! — hvaraf skodonen lida. — Med **Vikingkräm**, blankar jag nu, ett, två, tre, — att skorna bli fina. Ni själva se."

VIKINGKRÄMENS utpräglade egenskaper att aldrig kläbbas eller smeta ifrån sig; dess förmåga att utbreda sig tunn och likväl täcka lädret och fort gifva hög glans; dess egenskap att icke genom aflägring göra lädret hårdt, utan bevara skodonens naturliga utseende och smidighet, uppnås genom utsökta, förstklassiga råvaror och en i alla detaljer fulländad tillverkningsmetod. Vikingkrämen tillverkas nämligen i modern specialfabrik med alla nutidens förbättringar och resurser, af specialister med 10-årig erfarenhet.

Dålig, felaktigt sammansatt skokräm är sämre än ingen, ty den förstör lädret.

Begär uttryckligen **Viking** och tag ingen annan.

INDUSTRI-AKTIEBOLAGET VIKING, ÖREBRO.

För mig syn's alla offer små,
Jag gifver mer än jag kan få.
Och dagligen du ser och hör min makt,
I fattig koja och i slottets prakt.
Vi syskon alla jämnt ett dussin är.
Hör nu hvad gåtor vi i skötet bär.
Men för att fort du finna skall de rätta
Vi välja endast de som äro lätta.

Ett vapen, helt litet, från forntida da'r?
Hur är den som renhet i blicken ej har?
Hvad till öfverflöd finns uti långa talet?
Hvad tager den ej som gör dåliga valet?
När brasan är het, hvad är skyddet därför?
Hvad är det som ofta till munnen du för?
Hvad är det ibland som i mjölken kan falla?
Den som mycket kan hur bör honom du kalla?

Hvad som vi behöfva i vår kyliga nord?
Hvad är det hon gifver, den bördiga jord?
Hvad var det för gud ibland Asarnas skara,
Som ej tycktes omtyckt af alla vara?
När konungen krönes, hvad blir han väl då?
En tingest du allt kan hos bryggaren få?
Hvad är det för rätt, det ju icke felar,
Som smakar rätt godt? En fågel som spelar?
Ett krälände klur? Hvad som styrker en sjuk?
Ett ord som användes i sällskap med bruk?
Ett folkslag som sett har sin storhetstid ramla?
Hvad ej den ju kan som i mörkret hörs famla?
En sångareskara som ej trifs i bur?
Det hvar och en har, både människor och djur?
Hvad är det som Amor plär kallas af mängen?
— Det användes äfven för brottsliga fången.
Hvad är som för barnen till leksaker hör?
Men äfven till nytta användas bör.
Hvad blir det när garfvaren huden bereder?
Två floder? den ena nämns äfven bland städer.
Hvad för den tappra en prydnad ju är?
Hvad är det han säkert i bröstet då bär?
En sjukdom? En vikt? Se'n ett träd som är ståtligt?
Hvad ingen vill heta? — Det är ju förlätligt. —
Med hvad man sig roar i ungdomens tid.
Hvad är det som ljuder rätt ofta därvid?
Ett däggdjur som lever bland fiskarnes skara?
Hvad har fabrikanter som skydd på sin vara?
Hvad är det som lyser på azurbå päll?

ALLA SNALLA BARN

VÄLSMÅKTADE NARRANDE

THULE

FÅ MORGON OCH AFTON

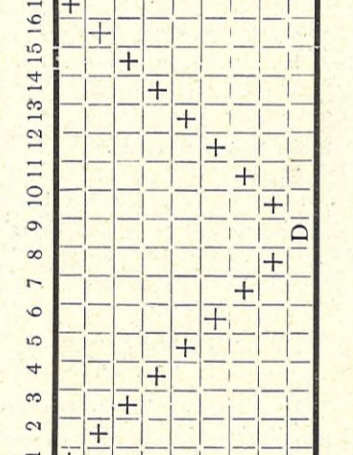
THULE-CACAO

Hvad är som gjort mängen så lycklig och säll?
— Men olyckor äfven i spåret kan följa.
Ett plagg som användes att hufvudet hölja?
Hvad är det du finner uppå mängen graf?
Hvad ångar'n behöfver på böljande haf?
En plats uppå masten, hvar sjöman den känner?
Ibland elementer, hvad är det som bränner?
Hvad som uti otid — men i många fall Det brukas ändå — icke användas skall?
Till slut nu en gåta, som lätt är att tyda:
Hvad är det soldaten är tvungen att lyda?

1) Stad i Tyskland, 2) stad i Frankrike, 3) ögrupp i Asien, 4) stad i Sverige, 5) örlogshamn i Frankrike, 6) berg på Balkanhalfön, 7) fjällgrupp i Spanien, 8) stad i Nederländerna, 9) brunnsort i Böhmen, 10) stad i Nederländerna, 11) stad i Asien, 12) grufvplats i Sverige, 13) stad i England, 14) järnvägsstation i Sverige, 15) slott i Sverige, 16) flod i Ryssland, 17) sjö i Finland.

De med kors betecknade rutorna bilda namn på en svensk stad och ett kustland i södra Europa.

GEOGRAFISK IFYLLNINGS-UPPGIFT.

DEN FELANDE LÄNKEN.

Brand, bro, klar, lik, mor, mästare, par, por, ren, skål, smide, som, tomt, vakt, vapen, ätare, ök, öra. Vidstående 18 ord ställas 2 och 2 på samma rad med en icke utsatt bokstaf emellan sig, och fås då 9 sammansatta ord. Ordnas dessa rätt, uppkommer af mellanbokstäfverna namn på ett litterärt alster.

LÖSNINGAR TILL TIDSFÖRDRIFVET I N:R 31.

FRANSKA GÅTAN: Un chien qui suit son maître.
En hund som följer sin herre.

BREFLÅDA

REDAKTIONENS BREFLÅDA:
J. M. — z. I sin knappa form torde icke historien kunna vara af tillräckligt intresse.
Skrifv. Vi äro öfverhopade med poesi. Annars kanske.
Kerstin L. En konstig dröm det där.

Hotell Excelsior,

med restaurant och tvättinrättning,
Stockholm C, 35 Birger Jarlsgat.,
motsvarar de bästa af utlandets Christliche Hospize och Temperance Hotels. Lämpligt för damer och familjer. Inga drickspengar.

Parfumerie VIOLA Örebro.

Viodol

LÄG LIGT SKYDD

VIODOL-TVÄLEN är genom sin ypperliga sammansättning af de finaste ingredienserna en verklig skönhetstval.

En bok "Om dekoration och målning" jämte fullständiga färgskalor sändes gratis och franko till enhver af Iduns läsare, som är intresserad af att med ringa arbete och med lysande resultat på otroligt kort tid själf måla och lackera gamla och nya möbler m. m. Insänd Er adr. till Le Ripolin, 24 Smålandsgatan, Stockholm.

Är magen i oordning använd då Vasens (f. d. Nordstjernans) Laxermarmelad. Behagligt och effektivt afföringsmedel. Pris 1 kr. per ask. Finnes på alla apotek.

Pappershandel.
Mindre pappershandel att öfvertaga i norrländsk stad. Svar märkt »Pappershandel», Iduns exp.

AF EN HANDELSE öfverlämnas i höst en mängd, välkänd, upparbetad Tappiserierfirma. Kurant lager. Ensam i residensstad. Vidare meddelas pr korrespondens. Svar till »2,000», under adress S. Gumælii Annonbyrå, Stockholm f. v. b.

Glacé är en god och billig efterrätt. Med en

Busqvarna

Glacemaskin

kan hvarje husmoder fort o. bekvämt tillreda olika slag af glacé. Bruksanv. med en mängd olika recept för olika slags glacer åtföljer hvarje maskin och sändes äfven på begäran gratis och franko. Tillverkas i olika storlekar och säljes från 6 kr. hos hvarje välsort. järn- & bosättningsaffär.

VIKING SKOKRÄM

Varning!
Vid inköp torde noga efterse vårt lagl. skyddade märke "Viking" å burkarne.
Det har nämligen kommit till vår kännedom att vissa firmor söka afsätta lägre kvalitet genom att utgifva samma som vårt fabrikat.

Insänd genast denna kupong jämte ett 10-öres frim. till porto så erhålles gratis vår bok "Fotbeklädningens vård."

Idun.

ANNONSER skola vara inlämnade till Expeditionen senast fredag för att kunna införas i följande veckas nummer.

LEDIGA PLATSER

FÖR anspråkslös och barnkär bättre flicka finnes plats ledig nu genast till sköta 4-årig dotter samt vara behjälplig med uti hemmet förekommande göromål. Svar med foto, rek. och löneanspråk till Box 5, Wara.

EN BILDAD, anspråkslös flicka ej under 20 år, kunnig i sömnad, villig att handleda barn i åldern 14-6 önskas till 1 sept. Bostad i Djursholm. Svar till doktorinnan E. Behm, Akerö, Leksand.

UNDETVISNINGSVAN lärarinna erhåller plats i familj på landet den 1 sept. för undervisning af tvänne flickor, 13 och 8 år, i vanliga skolämnen, språk och musik. Betyg jämte foto och löneanspråk sändas under adr. »L., Gråmun, Blekinge.

MEHRERE unge Mädchen finden sofort oder spätere liebevolle Aufnahme in norddeutscher Familie, Vorort Hamburgs. Nähere Auskunft erteilt Frau Alma Wettich, Hohluf-Claussé 91. I. Etage Reelts. Hamburg.

GUVERNANTSPLATS. För undervisningsvan, musikalisk lärarinna finnes utmärkt plats i tyst och stilla hem på herregård i Södermanland. Svar med foto. och betygsafskrifter till »500», Stockholm p. r.

EN ENKEL och barnkär flicka får plats att läsa med nybörjare. Rek. genast till Fru S. Bratt, Sjögerås, Sefle.

LÄRARINNA, undervisningsvan, helst seminariebildad, erhåller plats i godt hem på landet, (Västergötland) att undervisa 2 flickor, 10 och 12, en gosse 8 år, i vanliga skolämnen och språk. Svar åtföljdt af betyg, löneanspråk och foto. sändes till »Fru S.», Sollebrunn.

BARNFRÖKEN. En erfaren, ung flicka van vid utbildning till att handha barn får plats i officersfamilj i Umeå till hösten. 3 barn. Allra bästa rekomm. fordras. Svar till »A. W.», Rådhuset, Strengnäs.

FAMILJ I LUND önskar till hösten omkring 35-årig frisk, allvarlig, vänlig, duglig och pliktrogen flicka att vara husmoders goda hjälp samt under hennes ledning vårda 3 barn, servera och för öfrigt deltaga i föreliggande göromål. Vana vid sömnad fordras. Lön 250 kr. En duglig tjänarinna finnes. Svar med rek. till »M. 1912», Iduns exp.

BÄTTRE, barnkär flicka, omkring 25 år önskas snarast i sjökaptensfamilj i Narvik såsom sällskap och hjälp. Jungfru finnes. Svar med foto. omgående till Degerholm, Mariestad.

EN BILDAD, frisk och duktig flicka önskas till hjälp i huset åt en klen husmoder. Svar jämte rekomm. samt lönepret. sändas snarast möjligt till »Augusti», Väring p. r.

HUSHÄLLERSKA, skicklig i finare matlagning och med utm. betyg får förmånlig plats den 24 okt. å större villa i Sthlms närhet. Svar till Stockholms Uthyrningsb., Kungsträdgårdsgatan 12.

UNDETVISNINGSVAN, musikalisk lärarinna önskas i höst på landet att läsa 4 kl. kurs samt med en nybörjare. Betyg och lönepret samt foto. till Fru Löwenadler, Smålands Anneberg.

PLATS FINNES i liten familj på landet för allvarlig flicka, kunnig i enkel matlagning samt villig att hjälpa äldre, något ofärdig fru. Jungfru finnes. Betyg och lönepret. omgående till »Hösten 1912», Nyköping p. r.

GUVERNANT. Energisk, frisk lärarinna, helst undervisningsvan studentiska, erhåller plats 1 sept. för 2 me flickor 4:de och 1:sta klassens kurser. Lön 175 å 200 kr. Fri resa. Foto, betyg och ref. insändas till förfaltat Sven Wikström, Hoting.

ENKEL anspråkslös flicka får mot fritt vivre plats i lärarfamilj 1 sept. strax utanför Stockholm. »Fru H.», Saltsjöbaden. Riks. 93.

SJUKSKÖTERSKEBEVER. På Strängnäs sjukstuga bli platser lediga den 1:a inst. sept. och d. 1:sta inst. okt. Elementarskolebildning. Kursen 6 mån. Fri kost. Ansökningar, åtföljda af betygsafskrifter och läkarbetyg, till Öfersköterskan.

I SVENSK ingenjörfamilj i England finnes plats ledig i sept. för en finare praktiskt bildad flicka. Barnkär samt kunnig i enklare matlagning och sömnad. Jungfru finnes. 350 kr. i lön. Svar till »Förtroende-plats», Iduns exp.

EN BILDAD ANSPRÅKSLÖS FLICKA af god familj, ej under 25 år, erhåller plats på herregård den 1 okt., som sällskap och hjälp åt husmodern. Denna en äldre dam är sjuklig och i behof af kärleksfull hjälp. Sökande skall vara kunnig i matlagning och handarbeten samt van vid landthushåll. Kompetent att öfvervaka tjänarne och se till att hemmet är i god ordning. Hushållet består i regel af 5 personer, däraf 2 tjänare. Ingen gör sig besvär att söka platsen som ej är kompetent sköta den samma och beredd att deltaga i alla husliga sysslor samt att glatt och villigt fullgöra sina plikter. Svar med betyg, rekomm., foto., uppgift på äldre samt löneanspråk till »L. H.», Allmänna Tidningskontoret, Sthlm.

A EGENDOM i Västmanland, närheten af Västerås, får undervisningsvan, musikalisk lärarinna god plats. Vid Nya Inack-Byrån, Jakobsbergsgatan 34, ö. g., 1 tr., Stockholm.

BÄTTRE FLICKA, kunnig i matlagning, bakning samt inomhus förekommande göromål, erhåller plats i god familj från den 15 sept. Svar med ref. och löneanspråk till postfack 65, Uddevalla.

BEVER i sjukvård mottagas vid Mogerorps Sanatorium till 1:sta okt. Anmälan till Husmodern. Rikst. Nerikes Järle 6. Adress Nerikes Järle.

SEMINARIEBILDAD eller undervisningsvan lärarinna önskas att undervisa en flicka i 4:de kl. elementarkurs samt musik, franska och andra språk. Betyg, foto. samt löneuppgift sändas till komminister Nylander, Osmo. Riks Sorunda 12.

LÄRARINNA erhåller plats i tjänstemannafamilj på landet för att undervisa en flicka i 4:de klassens kurs samt musik. Svar (betyg och löneanspråk) sändes till »S.», Flöby.

BARNFRÖKEN. Enkel, barnkär frisk och stark erhåller plats i Stockholm hos bildad fam. Svar till »Fru H. R.», Finneböjda Järnvägsstation.

LÄRARINNEBEFATTNINGEN vid kvinnliga afdelningen af Gudmundrå högre folkskola (Ångermanland) med undervisningskyldighet i skolkök, kvinnlig slöjd och gymnastik samt i naturlära sökes före den 15 sept. Lön 750 kr. och fria middagar i skolköket. Läsåret börjar i medio af okt. Närmare upplysningar hos pastor J. Vestin, adr. Frånö.

Epidemijukksköterska. Hallands Läns Landstings epidemijukksköterskebefattning för Oscarströms distrikt är ledig att tillträdas den 1 okt. i år. Ansökningshandlingar, helst åtföljda af friskbetyg, insändas under adr.: Doktor Albert Liedholm, Oscarström. Lönevillkor: 600 kr. årlig lön, 100 kr. årligt hyresbidrag samt 2 ålderstillägg å 50 kr. hvardera efter resp. 3 och 6 års väl vitsordad tjänstgöring.

LÄRARINNA, helst seminariebildad, erhåller plats i disponentfamilj att undervisa två 8 års flickor. Svar med betyg, foto. och uppgift om lönepret. sändes märkt »Ostergötland», under adr. S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

Epidemisköterskeplatsen i Kalmar distrikt är till ansökan ledig att tillträdas den 1 okt. 1912. Lön 600 kronor pr år jämte 1 kronas dagtraktamente vid tjänstgöring. Ansökningar, åtföljda af präst-, kunskapsbetyg och rek., insändas före aug. månds slut till provinsialläkaren, Kalmar.

LÄRARINNA till landet önskas till hösten för undervisning af 11-årig flicka i vanliga skolämnen samt 17-åring i tyska och engelska språken afvensom båda i musik. Svar med betygsafskr., foto. och löneanspråk sändes till »Tjänsteman», Kristianstad p. r.

VÄRDINNA, i åldern c:a 30 å 35 år, af god familj, god bildning, glatt humör, behagligt sätt och utseende, frisk och stark, fullt kompetent att på egen hand sköta ett bättre, enklare hem o. som vill taga moderlig vård om 5 barn i åldern 10 till 16 år och vara till godt sällskap för 45-årig änke-man, erhåller plats den 1 november i år eller event. förr, i Göteborg. Lön 60 kronor pr månad. Tjänare finnas i huset. Svar, helst åtföljande af foto., under adress »Direktör 20 aug. 1912», Svenska Telegrambyråns Annonnsafdelning, Göteborg, afvaktas intill den 20 aug. d. å.

EN SKICKLIG KOKERSKA använder helst Klafrestråms spislår. Dessa baka bättre än alla andra, då ugnen uppvärms fullkomligt jämt. Begär priskurant, gratis och franko från Bruket, Klafrestrom.

PLATSSÖKANDE GUVERNANT, van och skickl. i att undervisa i vanliga skolämnen, språk och musik. »X.», Flen p. r.

EN UNG svensk-finska med 8-klassig elementarskolebildning samt kunnig i flere språk önskar anställning såsom guvernant i god familj. Närmare under adr. »Finska», Iduns exp.

UNG FRU, språkkunnig, önskar plats som resällskap eller som sällskap till äldre dam. Svar till »M. G.», Iduns exp.

BÄTTRE, ordningsfull, duglig flicka, söker till hösten — okt. eller nov. — plats i trefligt hem som husmoders hjälp och sällskap. Kunnig i sömnad, matlagning, bakning och f. ö. alla i ett bättre hem förekommande göromål. Foto. sändes på begäran. Ref. finnas. Svar till »Familjemedlem», Börfendal p. r.

SKICKLIG SÖMMERSKA önskar arbete i familjer i Sthlm. (Mångårig praktik hos Aug. Lundin.) Svar till »Lisa», Vretstorp p. r.

FÖR ATT PRAKTISERA i alla hemmets sysslor önskar flicka plats nu eller i höst i ett väl ordnat hem. Ar frisk och van vid arbete samt har genomgått hushållsskola. Någon lön önskas. Svar till »23 år», Iduns exp. f. v. b.

EN UNG bättre flicka önskar plats som sällskap och hjälp åt äldre dam. Någon lön önskvärd. Svar till »20 år», Rönninge p. r.

SASOM FÖRESTÄNDARINNA för skoll-husall, sanatorium eller hem önska plats af fint bildad, sympatisk dam med goda språkkunskaper och fullt kunnig i ett bättre hems skötande samt van att representera. Närm. å Stockholms Uthyrningsbyrå, Kungsträdgårdsgatan 12.

UNG, undervisningsvan, kvinnlig fil. stud. önskar för nästa läsår lärarinneplats i skola eller familj. Undervisar gärna i musik på lägre stadiet. Goda betyg och rek. finnas. Svar emotes tacksamt af »Fil. stud.», Framnäs, Odsml.

UNG BÄTTRE FLICKA önskar till hösten plats i trefligt familj för att deltaga i hvarje i ett hem förekommande göromål mot fritt vivre eller någon betalning. Önskar anses såsom familjemedlem. Svar till »Fågelsjö», Marback.

UNG BILDAD FLICKA önskar till hösten plats i ett glatt och trefligt hem såsom husmoders hjälp och sällskap mot fritt vivre eller någon betalning. Något kunnig i hushållsgöromål. Önskar anses såsom familjemedlem. Svar till »Villa Solbacka», Marback.

17-ÅRIG FLICKA med realskoleexamen önskar 1 sept. plats i bildad familj som husmoders hjälp. Någon lön önskvärd. Svar till »Barnkär», Marstrand p. r.

BILDAD musik. flicka önskar plats i Stockholm eller dess närhet som husmoders hjälp och sällskap. Äfven villig underv. yngre barn i skolämnen. Svar »19 år M. E.», Allm. Tidningskontoret, Gust. Ad. torg, Sthlm.

19-ÅRIG NORRLÄNSKA från godt hem, som genomgått 8 kl. läroverk önskar plats i bättre familj att läsa med barn och undervisa i musik. Vill betraktas som medlem i familjen. Vid lön fastes ej afseende. Svar till »19-årig norrländska», Norrb. Kuriren, Luleå.

PLATS som guvernant eller barnfröken önskas af 20-årig elementarbildad norrländska, som i år med vackra betyg utexamin. från småskollärarinneseminarium. Rekomm. från fört innehåfd plats finnes. Svar med uppgift om lön m. m. till »Norrländska 1912», Iduns exp.

UNG FLICKA med afg.-betyg från 8-kl. läroverk önskar plats som lärarinna i familj. Svar till »E. B.», Borgholm p. r.

GOD, väl aflönad plats önskas af 28-årig landbrukardotter. Sökande äger kompetens att på egen hand förestå ett hem. Äger också god insikt i trädgårdsskötsel. Har genomgått en af statens 2-åriga trädgårdsskolor samt en sommarkurs för kvinnor och dessutom praktiserat såväl själfständigt som under skicklig ledning. Svar med uppgift om löneförhållanden. m. m. till »Västgötatö», Iduns exp. f. v. b.

UNG FLICKA, kunnig i matlagning och sömnad önskar plats i familj där jungfru finnes. Intresse för barn. Svar till »A. H.», Box 37, Eslöf.

PRÄSTDOTTER önskar plats som hjälp och sällskap åt äldre dam eller att i familj biträda husmoder. Svar till »Tacksam», Nettrabyhamn p. r.

UNG, elementarbildad flicka önskar plats i bildadt hem som husmoders hjälp. Lön önskas. Svar till »18 år», Svarstorp p. r.

HUSMODER! Bildad ung norsk dam, kunnig i matlagning, skicklig i handarbete och för öfrigt van vid husliga sysslor, önskar plats genast i familj som hjälp och sällskap. Vid lön fastes mindre afseende. Svar till »Barnkär 1912», Iduns exp., Sthlm.

I GODT HEM på landet sökes plats af undervisningsvan, musikalisk lärarinna, goda betyg. Svar »Goda framsteg», Sv. Telegrambyrå, Sthlm f. v. b.

MUSIKALISK 19-årig flicka, som genomgått 8-kl. läroverk och innehar någon undervisningsvana önskar plats som guvernant. Svar till »Godt betyg», Iduns exp.

Engelsktalande flicka önskar plats som hjälp och sällskap i god familj. Svar till »26 år», Iduns exp., Stockholm.

Kindergarten-Arbeitsstuga. 23-årig undervisningsvan flicka, som genomgått åttaklassigt läroverk, sedermera 2 1/2 års Kindergartenkurs i Berlin samt därefter innehaft 2 års själfständig verksamhet som Kindergartenlärarinna i Sverige, önskar till 1 okt. plats vid bruk, barnhem eller annan anstalt. Svar till »M. S.», under adr. S. Gumælii Annonnsbyrå, Stockholm f. v. b.

REV. W. PEARSON, Spofforth, Prästgården, Harrogate, England, receives Swedish gentlemens for English Tuition given personally. References to Swedish Kammerherre, and present and former pupils. Three English Ladies resident. Terms 150 kr. per month.

INACKORDERING. För en eller två unga damer eller skolflickor af god familj erhålles förmånlig inackordering å Ostermalm fr. 1 sept. d. å. Goda ref. önskas och lämnas. Svar till Fröken A. Ziefelt, Ribbingsholm, Skärbacka.

ANGENÄM inackordering erhålles på Långbanshyttans pensionat i Värmland. Godt bord, ljusa rum, förtjusande natur, sjö, hög luft, björk- och barrskogar, bil- och cykelvägar. Piano. Riks. i pensionatet, Filipstad 184, adr. Pensionatet Långbanshyttan.

UNDER SKICKLIG föreständarinna ledning mottagas hushållslever såväl i enklare som finare matlagning. som och i ett hems skötande. För klena damer som önska rekreation och sysselsättning särdeles lämpligt. Pensionatet Långbanshyttan (Värmland).

NERVSJUKHEMMET HVILAN, Underås, Göteborg, emottager patienter (äfven svårare fall). Första klassens sjukhem. Pris pr dag från kr. 3:50 till 8:50, läkarearvodet inberäknadt. Ansökningar ställas till anstältnes läkare Doktor Einar Rodhe, under adr. som ofvan. Kroniska sjuka emottagas äfven.

PA SMÅLÄNSKA höglandet finnes god inack. för 2 flickor att tilli. med egna döttrar läsa 4:de klass kurs. Moderlig vård. Fru E. Löwenadler, Smålands Anneberg.

EN FLICKA i 15-årsåldern kan erhålla inackordering och undervisning i vanliga skolämnen och musik tillika med egen dotter. Vacker trakt på landet i närheten af Göteborg. Svar till »M. P.», Nordiska Annonnsbyrå, Göteborg.

TILL LÄS- och lekkamrat åt egen 9-årig dotter önskas en frisk och snäll jämnårig (helst flicka) af god familj såsom inack. å herregård. Ref. önskas och fordras. Svar till »Ett hem», Norrköping p. r.

SOM LÄSKAMRAT åt 7-årig nybörjare önskas från början af septemb. en eller två friska och snälla gossar från bildade hem. Helinackordering erbjudes på fördelaktiga villkor och god moderlig omvårdnad utlofvad. Ref. gifvas och fordras. Svar till »Godt hem å Småländska höglandet», Iduns exp.

NARA SCHARTAU. Inack. i bildadt hem. Förstkl. hus. Badrum. Piano. Prima ref. Fru Carl Dillner, Hornsgatan 4 III, Stockholm Sö.

I NATURSKÖN TRAKT (med sjö och skog) i Södermanland eller Östergötland, ej långt från järnvägsstation, men ej i stations- eller villasamhälle, önskar pensionerad, barnlös tjänsteman fr. o. m. den 1 nästkommande maj hyra en bostad om 4 å 5 rum och kök samt trädgårdsländ. Svar med uppgift å pris m. m. till »Väner 1912», Bräcke.

ENGLISH GENTLEWOMAN (Certified teacher) receives ladies, (large house, garden). Address Mrs Rappley, 11 Thurlow Road, Hampstead, London N. W.

FÖR EN FRISK flicka med goda betyg till 3:dje klass önskas inackordering i god familj, som läskamrat till jämnårig. Svar till »11 år», Iduns exp., Stockholm.

Inackordering med ensamt rum för en ung flicka kan erhållas hos Fru Maria Pfg-Gyllenbåga, Artillerigat. 24 III. Allm. tel. 222 23.

Öberoende landtbrukaredotter tjugoåru år som saknar föräldrahem önskar inackordering i trefligt familj, helst å större landegendom i närheten af stad eller samhälle. Kunnig i handarbeten. Villig deltaga i hushållet. Tacksam för svar under adr. Långhults Gärd, Mönsterås.

Unga flickor erhålla fr. 1 okt., event. tidigare, inack. hos bildad, huslig dam i Dresden, Kartzerstr. 3. Grundlig utbildning i hushållslära, om så önskas. 1:ma ref. Moderat pris. Ev. resällskap slutet af aug. Förfrågningar sändas endast till Rudolf Mosse, Dresden, under märke »D. R. 9521».

Till höstterminen kan bästa inack. erhållas för skolel-gom nära flera af våra bästa skolor å Osterm. De bästa ref. Svar märkt »Aug. 1912», Iduns exp.

Tillfälle finnes för äldre dam eller herre som önskar inackordering i ett verkligt godt hem i Sthlm på Ostermalm där bästa hjälp och omvårdnad kan påräknas om så behöfväs. Om så önskas kan egna möbler få medtagas. Stort, trefligt rum med stor garderob. Bästa ref. Svar märkt »Hemtrefnad», Iduns exp.

Töchterpensionat von Frau R. Cramer, Hannover, Ifflandstr. 26 I, bietet jungun Damen angenehmes Heim. I:a in- und ausländische Referenzen.

Schweiz! Waldheim, Bern. Pension för unga flickor (16-20 år). Vackert belägen i en härlig park. Franska och tyska talspråk o. undervisning äfven i engelska, musik, målning m. m. Vinter- och sommarsport. Resor företagas till Italien och sommaren tillbringas i Alperna. Ref. och prospekt erhållas genom Herr och fru Olson, Arvika och fröken A. Bergqvist, Linnégat. 11, Göteborg.

Hamnaryds Pensionat, 2 1/2 km. fr. Ormaryds järnvägsstation å Småländska höglandet, 1,200 fot öfver havet, mottager på längre eller kortare tid, vinter som sommar, alla — äfven familjer — som behöfva hvila samt styrka för sina nerver. Fridfullt, härligt läge i kuperad terräng. Sjöar, barr- och löfskog. Glad och fridfullt familjelif, godt bord, moderata priser. Personer behäftade med tuberkulos mottagas ej. Rikst., Ormaryd 1. Fröken E. Hellström, Ormaryd.

Efter fotografier utföras Vykort i förstklassigt ljustryck och färgtryck till lägsta pris af Svenska Litografiska Aktiebolaget, Stockholm C. Största anstalt i Skandinavien för vykortstillverkning. I lager: vykort från Sveriges alla landskap samt fantasi- och gratulationskort. Utför alla slags tryckalster. Begär prof och prislista.

KÖP BABYLADAN »FIX». Tre ombyten smäckläder till den nyfödde, allt välsydt, pryldigt, 1:ma kval. Kr. 10+50 öre frakt till landsorten. Rek. af sjukhus och barnm. Fru A. Blomberg, Hornsgatan 26 I, Sthlm. A. T. Söd. 46 19.

Emaljerade med den hållbaraste emalj efter nyaste metoder. Äro absolut giftfria och säljas under garanti. Hvarje husmoder bör vid köp af grytor nogta tillse, att de äro försedda med Husqvarnas fabriksmärke. Försäljas i alla välorterade järnaffärer.

Advertisement for Bijou jewelry featuring a woman's portrait and text: 'Bijou', 'Garantiert rostfrei', 'Umbärlig för alla sömmerskor', 'och i öfrigt för alla damer, är TRYCK-KNAPPEN', '»BIJOU»', 'med originalfjäder i ett stycke, utgörande den förtäffligaste knappning för Klädningar.', 'Slute till mjukt och säkert och öppnar sig ej af sig själf, samt ger en slät yta.', 'Garanterad rostfri.', 'Begär endast märket Bijou, som finnes att tillgå i alla sybehörsaffärer.'

Doktor J. Arvedsons kurs Sjukgymnastik, Massage o. Pedagogisk Gymnastik, medför enligt kongl. maj:ts medgivande samma kompetens o. rättigheter som en kurs vid Gymnastiska Central-Institutet. Kursen 2-årig, börjar den 15 sept. Prospekt på begäran genom Dr. J. Arvedson, adr. Odengatan 1, Stockholm.

Gymnastikdirektörsexamen afläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet. Ny kurs börjar 14 sept. Prospekt gen. kapten J. Thulin, LUND.

Professor Unmans Institut börjar 1 okt. ny (ett-årig) kurs i *Massage* och *Sjukgymnastik*. Begär prospekt. Brunkebergsgat. 9, Stockholm.

Göteborgs Gymn. Institut, Göteborgs Arkader, Göteborg, börjar 10 okt. fullständig utbildningskurs i *Massage* och *Sjukgymnastik* (för damer och herrar). Begär prospekt.

Göteborgs Privata Föreläsningshem, Molinsg. 7, Tel. 1750, 3937, 3770. Större rum med tel. 8 o. 10 kr. pr dag. Mindre rum 100 kr. för 10 dagar, föreläsningssal inberäknadt. Goda referenser. Prospekt på begäran.

Rynktinktur (Majorskan Edmann, Varberg) Borttager rynkor och pormaskar. Har en underbar förmåga att föryngra och försköna, ty hyn blir skär och genomskinlig. Anses vara det yppersta medel i sitt slag. Pris 3:25. Förmånsta Parfymafärför.

Äkta Fransk Liljemjolk, bästa medel för erhållande af hvit och fräsch hy. Borttager rynkor, finnar, m. m., m. m. Pris kr. 3.- + porto. *Franska Parfymmagasinet, 21 Drottninggatan, Stockholm.* Hofleverantör

verksamt mot **RAMN REUMATISM** Till salu i apotek och kemikalieaffärer. Raminfabriken, Eslöf. Rikst. 91.

Svenska Hårnättsimporten, Stockholm, Va. Stort prof (äkt) mot 45 öre i frim.

Hårväxtens stärkande uppås genom daglig tvättning med **EAU DE QUININE** från Ed. Pinaud, 18 Place Vendôme, Paris.

Oatine-Crème är det förnämsta medlet att skydda huden för köldens skadliga inverkan. Denna kraftiga och vita naturprodukt-extrakt af ren hafre renar porerna, läker huden o. hyn blir vacker o. klar. Äkta endast i hvit burk med grönt lock The Oatine Co., London. Oatine-Crème säljes efter tullförhöjningen till 1.50 o. 3 kr. pr burk samt Oatine-Tvål, Oatine-Puder o. Balsam säljes öfverallt o. hos A. W. Norring, Biblioteksgatan 11 o. Drottninggatan 63, Stockholm.

Bästa järnmedel. utmärkt styrkande. Föreskrives af många läkare.

Ferrin Apoteket Lejonet, Malmö. Finnes äfven i form af

Tabletter. Fås på apoteken.

Annonsera i **Idun!**

I Kvinnliga Utbildningsskolan Villa Hult, emottages anmälningar till höstkursen, som börjar den 15 september och fortgår i tre månader. Elever emottages äfven på kortare tid om plats finnes ledig. Obs! Facklärarinnor. Elever förberedes för inträde i Fackskolan. Därjämte meddelas undervisning i *Språk, Musik, Sång, Målning, Väfning, Sömnad* och *Handarbeten*. Referenser af föräldrar till från skolan utgående elever. Utförligt prospekt och upplysningar erhållas ifrån såväl Thysehus Byrå, Grefthuregatan 1, Stockholm, Allm. Tel. 8939, som från skolan, adress *Villa Hult, Kneippbadet, Tel. Norrköping 758.*

Karlsro Hushållsskola, Ljungby (Småland). Ny kurs börjar 1 sept. för bildade flickor. Undervisning i finare o. enklare matlagning, bakning, konservering af frukt, vildt, servettbrytning, smörpålning m. m. Goda referenser. Hällosamt luft. Begär prospekt. Adress: "Officersdotter", Karlsro, Ljungby.

Birgitta-Skolans kurser i Klädsömnad, Fransk linnesömnad, Konstbroderi, Spetsömm och Knyppling börja åter 15 sept. *Regeringsgatan 19-21.* Prospekt på begäran. Föreståndarinnor: **Elisabeth Glantzberg, Emmy Kylander.**

Nobynäs Hushållsskola. Kurs fr. 1 sept. till 15 dec. och fr. 20 jan. till 1 juni. Bildade flickor mottagas af **Nobynäs Herrgård,** härligt läge nära sjö och skog & småländska högländet. Grundlig undervisning i hushåll, väfnad, handarbeten m. m. meddelas af skickliga, examinerade lärarinnor. Godt hem. Väl inredda rum och hushållslokaler. Förfrågningar och anmälningar ställas till föreståndarinnan Fru E. von Kothen, Nobynäs, Frinnaryd. Rikstelefon 5.

Olga Schuldhels' Praktiska Fortsättningskurs för unga flickor & Fogelsta gård (invid Bornsjön) mottager högst sexton unga flickor endast på helt arbetsår. (1 sept.-20 dec., 20 jan.-1 juni). Pris för kurs 1,000 kr. Nästa kurs börjar d. 1 sept. 1912. Undervisning meddelas i hemmets alla sysslor såsom: matlagning, bakning, konservering, sömnad och hemmets vård. Dessutom lämnas undervisning i väfning, slätväfnad och konstväfnad samt väfvarns uppsättning. Föreläsningssal meddelas undervisning i psykologi, hälso- och sjukvårdslära, födoämneslära, hemmets bokföring och väfnadsteori. Prospekt och närmare upplysningar genom skolans föreståndarinnor **Fröken Olga Schuldhels,** adr. Fogelsta, Tumba. Rikstel. Tumba 114.

Örebro Kindergartenseminarium. Silvermedalj å utställningen i Örebro 1912. Ettårig, teor. prakt. kurs för utbildandet av ledarinnor och lärarinnor i Kindergarten, hem, barnkrubbor, barnhem m. m. Ny kurs begynner 18 sept. Prospekt och upplysningar genom föreståndarinnan Fröken Maria Kjellmark, Örebro, Oskarsparken 7.

Palmgrenska Samskolan. Grundad 1876. Förberedande klasser, Realskola och Gymnasium å bägge linjerna. Rätt att anställa student- och realskoleexamen. Årsredogörelse sändes och förfrågningar besvaras under adress: **Palmgrenska Samskolan, Stockholm.** **Carl Nordblad, J. S. Hedström.**

Elfgårdens Sjuk- och Hvilo hem. (Dalarna) adress *Djurås (Stockholm-Insjön).* Medicinsk, dietetisk och kirurgisk behandling förträdsvise för Mag-, Tarmsjukdomar samt kvinnosjukdomar. Härligt läge vid Dalälven. Nutida bekvämligheter. Priser pr dag: Enkelrum kr. 7.50-10. Deladt rum kr. 5.50, 6.50. Prospekt sändas på begäran och förfrågningar besvaras af **Sjukhemmets läkare Doktor Gertrud Gussander, Elfgården, Djurås.**

Den ger kraft och vitalitet.

Den kraft, som driver det mänskliga maskineriet, är magasinerad i nerverna. Denna nervenergi, såsom den kallas, utgör endast ett annat namn för elektriciteten. Om något organ i Eder kropp är svagt eller överksam, så betyder detta, att de nerver, hvilka kontrollera dessa funktioner, lida brist på kraft. Denna kraft måste återställas, innan organet kan fullgöra sin verksamhet, och hjälper det ej att intaga mediciner vid ett dylikt tillstånd. Bot kan åvägabringas endast genom att ersätta den förlorade energien. Droger äro gifter - elektricitet är lif. Mätta Eder nerver med strömmen från "Ajax"-kroppsbatteriet under en timme dagligen. Eder försvagade organ skola påverkas däraf, liksom en elektrisk motor sättes i gång, när strömmen påsläppes. "Ajax" är ett laddadt batteri, som genererar en stadig, oafbruten elektrisk ström af galvanisk elektricitet och ingjuter den i nerverna i lämplig volym. Det uppbygger vitalitet och styrka samt botar alla krämpor, hvilka härledas af försvagade nerver. "Ajax"-batteriets utomordentliga framgångar hafva gifvit mindre grannliga personer anledning att söka efter det, men dessa

efterrapningar hafva visat sig fullständigt värdefulla, tillkomna, som de äro, utan vetenskaplig grund. Alhem Väster, Halmstad den 9 januari 1912. "Batteriet har varit mig till förundransvärdt god hjälp, så ytterst svag och eländig som jag var, och vill jag på det varmaste rekommendera det åt alla som lida af nervösa och med dem åtföljande sjukdomar." Högaktningfullt (tekn.) **Henr. Johansson.**

Den lämnas gratis! Låt oss sända Eder vår bok, som på 80 sidor omtalar allt angående denna metod. Den sändes gratis och franko. Skrif genast i dag. Apparaten förevisas och afprövas gärna vid besök. Kontorstid kl. 9-6. Tel.: Rikst. 89 03, Allm. 76 48.

Svenska Elektriska Institutet, Afdeln. 5, Hamngat. 24, 1 tr., Stockholm.

Namn .....
Adress .....

Husmoderskolan Hemmet börjar höstterm. d. 16 sept. Grundlig o. praktisk undervisn. Utm. referenser. Prospekt gen **Fru Anna Gyllenspetz,** f. von Holten, Drottningg. 67, Stockholm.

Adresser å Hotell, Pensionat, Hvilo- och Sjukhem öfver hela landet. Se Kvinnligt yrkesregister 1912. Erhålles å registrets expedition, Regeringsg. 65, samt i boklådorna. Pris 1 kr. Porto till landsorten 20 öre.

Ny praktisk husmorskurs börjar 26 aug. Lärarrik. Betyg erhålles. Närmare genom Fru Frida Olsson, Norrgård, Kalmar.

Kindergarten. Höstterminen börjar den 20 sept. Ny-anmälningar mottagas Bergsgatan 20, 4 tr., Stålm. Allm. tel. Kungsh. 22 92. **ELSA KARLSON,** exam. Kindergartenlärarinna.

Språk- och Hushållsskolan Fleurie, utanför Linköping, börjar sitt 18:de arbetsår den 1 nästl. september. Undervisning meddelas i franska och engelska språken, i klädd- och linnesömnad, väfning, huslig ekonomi, matlagning samt i alla inom ett hem förekommande göromål. Prospekt på begäran. Pris för helt arbetsår (8 1/2 mån.) 900 kr. Rosa Lönnies.

Modärna Möbler i lager och på beställning. Tillskrif **Göteborgs Slöjdmagasin, Göteborg, Kyrkogatan 30.**

Olika slags ättika. Ättiksyra, äfven den renaste och bästa, kan endast meddelas en rent sur smak och får därför i länder med lagstiftning mot falska uppgifter om varors ursprung och beskaffenhet icke säljas under namn af ättika eller matättika. Vid framställning af matättika ur sprit bildas en del estrar och andra ämnen, som meddelas ättikan och däri nedlagda grönsaker god arom och smak. Begär vid inköp Eslöfs ättika. Sedan mer än 30 år är den erkänd af husmödrar som god matättika och den bästa inläggningsättika.

Prof. Metchnikoffs nya läkemedel Lactobacilline-glycogéne-tabletter innehålla det bekanta yoghurtfermentet samt ett nytt ferment, glycobacter, med förmågan att upplösa starkelschalliga ämnen. Lactobacilline-glycogéne befordrar sålunda i hög grad matsmältningprocessen. Säljes från **Apoteket Lejonet, Malmö.**

Specialaffär för **SCHWEIZER-BRODYR, SPETSAR, VÄFNADER** m. m. Rikt profsotiment till landsorten. **Broderi-Affären, 9 Kommendörsgatan 9.**

Anteckna vår adress. Det lönar sig utmärkt att begära vårt pris vid behof af:

FRUKT -Skåp. -Hyllor. -Stall. -Stegar. Potatisförvaringskistor. Strykbräden, Årmstrykbräden, Tvättbräden, Stegar, Trappstolar, Blomstärstall. Trädgårds-, Balkong- och Verandamöbler.

Rönneådalens Aktiebolag, adr. Stockamöllan. Telefon 5.

Deposition Kapitalräkning 4 1/2 % **Sparkasseränta** 4 % **Köpmannabanken** Arsenalsgatan 9.

Det modernaste och elegantaste i tyger af hög kvalitet representeras af märket **"WELLWOVEN"** Genom att specialiseras å ett fåtal märken står fabrikkatet upp-nådt i fråga om såväl utförande, styrka, kvalitet som pris. Tillhandahålles af de bästa första klass klädesaffärer, samt engrosister inom landet i Cheviot, Foulé, Engelsk Serge, Croisé i de alltid tilltalande och klädsamma färgerna djupsvart, höglätt och modernt grått. Begär alltid fabrikkatet "Wellwoven" hvilket innebär en garanti af högsta kvalitet. En varas goda beskaffenhet ihågkommes långt efter sedan priset fallit i glömska.

Med detta nummer följa **Iduns Romanbilaga och Iduns Ungdomstidning.**